The least pain in our little finger gives us more concern and uneasiness, than the destruction of millions of our fellow-beings.
—William Hazlit.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903. Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 33—Vol. LVI. Friday, 29th August, 1958 REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER. Price: FOUR PENCE

LUTHULI ATTACKED BY WHITE HOOLIGANS

From the Correspondent of the "Natal Mercury"

SCREAMING obscene abuse in Afrikaans, a group of about 30 European hooligans on August 22, tried to break up a Pretoria political study group meeting which was addressed by Chief Albert Luthuli, president of the African Nationalist Congress.

Fists and chairs flew as the hooligans swung into action in the church hall in which the meeting was held. A number of women were beaten and Chief Luthuli was kicked until he lay motionless under the speaker's table.

Three women who tried to shield him were brutally assaulted, and one of them was kicked in the stomach.

Blows Struck

Members of the audience retaliated and tables were overturned, many blows were struck and chairs wielded before armed police in three riot wagons arrived to put the meeting in order.

The trouble started when the chairman, Mr. J. G. Serfontein, started to introduce Chief Luthuli.

A European man, shabbily dressed, entered the hall, and a long file of men followed him, while they took their places next to the rows of chairs in the hall the leader jumped on to the platform.

Speaking in Afrikaans he said: "I represent the Afrikaner people here tonight. The time has come for drastic action and we will not allow a Kafir to address this meeting."

Riot Broke Loose

When Mr. Serfontein tried to quieten him he flung Mr. Serfontein across the platform.

People spilled from the hall and the riot broke loose.

One of the hooligans, jumping on to the platform, kicked Chief Luthuli under the table. While he lay there three women who tried to shelter him were brutally assaulted and kicked. Several other women were escorted from the hall by their angry husbands and boy friends after they had been drawn into the brawl.

After the police had quelled the trouble and arrested four of the trouble-makers the meeting continued — Mr. Serfontein speaking with a bruise over his eye and Chief Luthuli with a bruise on his forehead and covered with dust.

Chief Speaks

Speaking fluently from notes in a school exercise book, Chief Luthuli said that the Europeans had been sent to Africa by purpose to help and educate and civilise the Blacks.

The African was, however, becoming confused when he found that his helpers were taking advantage of him and exploiting him.

The Africans had extended the hand of friendship, he said, but friendship could only be realised on a basis of mutual trust and understanding.

"I pray God that we find a happy way of living together. All we desire is freedom in all its factors," said Chief Luthuli.

DEATH OF THE PRIME MINISTER

AFTER a year of considerable suffering, borne with patience and fortitude, the Prime Minister, Mr. J. G. Strijdom, died in the Volkshospitaal, Cape Town, at 4.25 a.m. on Sunday, August 24. No member of his family was present when he died.

The Minister of Justice, Mr. C. R. Swart, who was appointed Acting Prime Minister by the Governor-General, will continue to act in that capacity for the time being.

Although Mr. Strijdom's condition deteriorated rapidly during the past 24 hours, the end came unexpectedly. He was 65.

Johannes Gerhardus Strijdom, the Union's fifth Prime Minister and the first to die in office since General Louis Botha; was one of the most dynamic personalities to enter South Africa's political field.

An unswerving republican who became known as "The Lion of the North," he led the Nationalist Party from the political wilderness in the 1930's, when he was its sole Parliamentary representative in the Transvaal, to the overwhelming victory with which it was returned to office in this year's general election.

The first indication of the Prime Minister's illness came last year when he announced that for "personal reasons, he would not attend the Commonwealth Prime Minister's conference in London. (His place was taken by Mr. E. H. Louw, the Minister of External Affairs).

In December he cancelled all engagements and in January this year illness prevented him from attending the short session of Parliament which preceded the general election held in April.

(Continued on page 333)

OPINION

FRIDAY, 29TH AUGUST, 1958

Attack On Mr. Luthuli

APARTHEID means arrogance and terror. Nothing could have brought out more clearly this truth than the incident in Pretoria in which Mr. A. J. Luthuli, the President-General of the African National Congress, was brutally assaulted in a violent bid to ensure that "die wit man moet baas bly."

No mistake must be made here. The morons who beat up Mr. Luthuli are not the hooligan minority which every community has produced in this country. They are the representatives of that solid majority of Whites which returned to power the present government; that majority which either openly supports apartheid or feebly doubts some of its points of detailed application; that majority which reaps, enjoys and has waxed fat on, the fruits of White domination.

Thus, the Pretoria incident is not an isolated event. It is a very important link in a chain of behaviour which includes Police terror against the African people; the highway robberies of the Group Areas Act and the immoral idea that the value of the individual human being can be judged in terms of race and colour.

The morons who assaulted Mr. Luthuli are to blame only in the sense that they committed a crime against the person of a human being. The real criminals are the political adventurers who preach apartheid; the leaders of the Nationalist Party, those university professors and those clergymen of the Dutch Reformed Church who, as a group, give content, form, meaning and momentum to the concept of *wit baasskap*. The pitiable little creatures who beat up Mr. Luthuli were merely doing the logical thing that a wit baas must do in the face of a challenge to his authority.

There are, however, very grave dangers in this whole situation. A man like Mr. Luthuli is not an ordinary Kaffir whom the morons kick about and spit upon on their farms. He is the elected representative and spokesman of over ten million Africans. If the leader of the Kaffirs is just like every other Kaffir in the view of the White supremacists, the Africans regard him as a symbol of their unity. They see in the assault an insult to their honour as a people. What can the Kaffirs do, in any case? So the White supremacists will reason. In the final reckoning the Kaffir is a human being. He will take the insult to heart. And, one day, when the men from the Afro-Asian Solidarity Council in Cairo lend him the guns, the Kaffir will avenge himself. That is the real significance of the attack on Mr. Luthuli. It cuts a wound on the soul of the African which calls for vengeance; it gives the African a vested interest in setting himself vengeance as a goal.

Mr. Luthuli knew this fully well.. It is a tribute to the quality of the statesmanship of African leaders that he refused to capitalise on a situation which would have made him an idol. Rising from the dust, bleeding, he held forth his hand of human fellowship even to the very morons who thought themselves his betters.

Comment On Men And Events

It Is Not Enough, Prof. Pistorius

By JORDAN K. NGUBANE

TWO *documents lie before me as I write this article. The first is Bitterness Towards Indians,* a pamphlet by Mr. H. E. Joosub on Pretoria's Group Areas Proclamations and an article in the "Rand Daily Mail" (August 20, 1958) by Professor P. V. Pistorius bearing the rather significant title: WE SOUTH AFRICANS BETRAY HUMANITY.

Both these documents are important to me because they reveal the trend of thought in the mind of a man of unusual moral courage in the ranks of Afrikaner nationalism. In the foreword to *Bitterness Towards Indians*, Professor Pistorius writes: "Personally, I do not believe in the feasibility of apartheid, but I do not doubt the sincerity of many who believe that it offers a solution ..Whether we wish it to be or not, it is an historical fact that we are all South Africans, and even if that should be disputed, the fact of our common humanity can never be in dispute......Beyond all policy and all political ideology there is the norm of justice and humanity, and the very first demand of that norm is that one must be prepared to examine one's actions in the light of those very Christian principles which we profess to preserve "

Brotherhood

He develops this theme further in the "Mail" article and says: "We must accept our own humanity as being of more account than the specific language we speak or the specific colour of our skins We must regard the brotherhood of man as more important than the brotherhood of the group or the party. In that loyalty more than South Africa must be included. We are expandable but humanity is not. If we can solve our problems, if we can do justice to one another, the very world could take heart.

"For that we must believe in the brotherhood of man, be he African, European or Asiatic. Unless we can merge our narrow loyalties in that greater loyalty, we shall perish and it is very possible that we may drag the world with us in our destruction.

"That brotherhood of Man need not remain an empty and emotional concept. Its application will widen with its acceptance, but let us at least accept it in its very slightest application and that would be the recognition of the basic rights of all human beings to life, liberty and happiness and the recognition of our own duty not only to refrain from inflicting injustice and violating those rights but the recognition of the duty incumbent on us all not to tolerate injustice towards our fellowmen."

Brave Words

These are brave, as well as encouraging words from a man who holds a high position in Afrikaner nationalism's cultural life. For me, their real significance lies, firstly, in their being a clear reaffirmation of faith in the ideal of the brotherhood of Man. In this column I have often stated that the real solution to the race problem lies in a unifying loyalty which will transcend race and which will have its roots in agreement on objectives and in values of life and ideals having a similar meaning on either side of the racial line. The paragraphs from the "Mail" define these values and give us a basis from which the like-minded on either side of the colour line might move in serious endeavours to discover the real points where their interests are identical in their day to day lives.

The significance of Prof. Pistorius's words lies, also, in that they shift emphasis in that great debate on apartheid from being a sterile and very often obstinate statement and counter-statement of positions into a controversy in which the mind on either side of the colour line could be poised not only to distinguish between fact and feeling but to begin even to be open to persuasion. From here man could argue constructively in positive efforts to discover feasible solutions.

Coming as I do from the most wronged group, I know fully what this pursuit of the truth entails. On the one hand it means being repudiated by one's own and, on the other, it involves making renunciations which could give altogether new meaning to life. The latter could mean moving forward to positions where one finally realised that the most effective way of upholding human values and ideals is to cross the colour line and join hands with the like-

minded on the other side in a co-ordinated bid to move events to desired goals.

Plea

The preface, however, also focuses attention on something I always find difficult to understand in the thinking of some Afrikaners—nationalist and not nationalist. This is the plea that no matter how unjust Afrikaner nationalism's policies might be, the sincerity of the men of apartheid should be conceded. By implication, Professor Pistorius repeats almost this plea in his preface to Mr. Joosub's pamphlet. I find this extremely difficult to reconcile with the noble sentiments expressed in his statement that "beyond all policy and all political ideology there is the norm of justice and humanity and the very first demand of that norm is that one must be prepared to examine one's actions in the light of those very Christian principles which we profess to serve."

In the plea, I am being asked to believe in the sincerity of the man who gives to my child an education designed to make him the White man's slave for as long as possible; I am being asked not to question the sincerity of the man who forces my wife and daughter to carry a Pass which will make their honour the plaything of any scoundrel in uniform; I am being asked to accept the sincerity of the envious man whose mouth waters when he sees an Indian's beautiful home and uses his exclusive power of the vote to throw the voteless Indian onto the streets in order that he should himself take over what, in fact, belongs to the Indian.

I could as well be asked to do other things: I could be asked to believe Hitler's sincerity. I could be asked to believe that the Nazis who built concentration camps and forced cultured Europeans to eat the meat of their dead inmates (see: The Scourge of the Swastika," Lord Russell, Corgi Books pp. 202-3) were sincere men and women.

Deceit

For, what does sincerity mean? That one is inspired by motives which are "free from pretence and deceit"; which are "the same in reality as in seeming" (Concise Oxford Dictionary). If we use Christian principles as the measuring rod we find nothing in common between the "reality" of apartheid and its "seeming".

In the current number of "The Forum" Senator J. H Grobler quotes Dr. Verwoerd as saying to the Native Representative Council, in 1950: "Instead of having an intermixed society, you should have a society in South Africa in which there is separation, giving the fullest opportunities of development to one, just as to the other......Just as we want that supremacy in our areas, so we are prepared to grant the same supremacy to the Bantu in his area. We don't want for ourselves what we are not prepared to cede to others." Here we have the reality of apartheid defined in clear terms.

But then, what is the form of apartheid; its seeming? Equally clearly, it is this remarkable principle: *Die wit man moet baas bly*; it is Police terror; it is taxation out of all proportion to the African's earning capacity, to say nothing about its being imposed by a White Parliament in which the African has no *real* representation; it is the forced removal of the African people from the land they own.

One Test

There is only one test of sincerity in a mixed society: co-operation on the basis of equality and mutual respect. It is a yardstick any Christian could use with a free conscience. The men of apartheid reject the very measuring-rod by which they want to be judged and that smashes their sincerity to pieces.

After reading Professor Pistorius, I find myself in complete harmony with his ideal of the brotherhood of Man and his aspirations in this regard I ask myself: Why should I prepare for war with this man, because he is going my way? At the same time his plea that I should regard the men of apartheid as sincere leaves me puzzled. It is not enough to proclaim justice where its violations are at the same time condoned.

Nasser Receives Banned Sultan

President Nasser received two Middle East leaders, Ali Abdel Karim, the Sultan of Lehej, and Mohammed Ben-Abdullah El Emacy, Minister of State in the Yemen Foreign Ministry.

The Sultan was banished by the British from his desert Sheikdom, which forms part of the British Protectorate of West Aden. He said after his interview "President Nasser gave full support as always for our independence of all Arab people.

Death Of The Prime Minister

(*Continued from front page*)

But he cast all personal considerations aside when he decided to seek re election in the general election.

He came to Cape Town for the present session os Parliament which opened early in July, but a few days later illness forced him to withdraw for the last time from the scene of which he had to be an integral part for so long and which meant so much to him.

This time it was a painful carbuncle; but soon an old heart ailment returned and then a clot on the lung developed.

Four weeks ago he entered hospital.

A few days later his deputy, Mr. Swart, took Parliament into confidence and for the first time it became known just how grave Mr. Strijdom's condition was.

Johannes Gerhadus Strijdom was born on July 14, 1893, the son of a Cape ostrich farmer, and spent his early school years at Willowmorr.

For his high school education the was sent to Franschhoek He matriculated there in 1909. One biographer records that there was apparently a strong "patriotic spirit" at the school "because during the few years that Mr. Strijdom was there, there were complaints from the Department of Education about 'disloyalty' at the school.

Mr. Strijdom spent three years at Stellenbosch University and was 18 when, in 1912, be graduated with a B.A.

Agitation

At university he soon became associated with student agitation for a "full place" in South African life. for the Afrikaner. During his university days he first showed his flair for the type of political activity which was to carry him eventually to leadership of the Nationalist Party in the Transvaal, and, in 1954, to the head of the Union Government.

After leaving Stellenbosch he went ostrich farming at Willowmore, but in 1914 the feather market collapsed and he left the Cape for Pretoria, where joined the Public Service. He read for his law degree extramurally, and was called to the Bar as an advocate in 1918. He never practised as an advocate, however. Instead he opened a practice as a sol citor in Nylstroom that he made his first serious essay into politics when he became secretary to the Nationalist Party in the Nylstroom district.

Candidate

By 1929 he was well established in politics and was nominated as Nationalist Party candidate for Waterberg in the Parliamentary elections.

Mr. Strijdom's burning Afrikaner nationalism soon set him apart from his fellow party members.

After taking his seat in Parliament he became identified with the republica wing of the Hertzog-led Nationalist Party.

His ambition for an Afrikaner republic outside the Commonwealth became the main theme of his political strivings and he was early as an *extremist*.

N.I.C. Condemns Pretoria Violence

THE Natal Indian Congress has issued a Press statement in which it strongly condemned the use of violence at a meeting in Pretoria held on Friday, August 22, when Chief A. J. Luthuli President of the African National Congress and others were assaulted.

The statement reads:

"We strongly deprecate the use of all violence and we regard the Pretoria incident as indeed a most regrettable one.

"In a democratic country every one should have the right to express his views unhampered by the threat or use of violence.

"The Pretoria incident must be condemned by all right thinking South Africans of all races and creeds. It calls for the fullest possible investigation by the police so that the culprits could be dealt with effectively and so that such incidents should not occur in the future."

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor Diagonal & Market Sts. Johannesburg. 'Phone 33-1654.

Lambeth Conference Urges:

Reconcile Black And White

LONDON, August 25.

A RESOLUTION deploring racial discrimination—based on the report of a committee whose chairman was the Archbishop of Capetown, Dr. Joost de Blank—was passed at the recent Lambeth Conference of Anglican bishops.

The report of the committee surveyed the race problem in South, Central, East and West Africa. Its survey of South Africa included this passage:—

"The White South African is as much an African as a Black or Coloured South African. There must, therefore, at the earliest possible moment, be a reconciling of every colour and race. With the Church of the Province of South Africa, the committee condemns the injustices perpetrated against non-White men and women in South Africa under the policy of Apartheid.

Equal Rights

"It holds that every citizens of South Africa of whatever race has equal rights before the law, and that the non-White should be given a fair and just share in the government of the nation of his birth and citizenship.

"It believes that, if the present pattern of multi-racial community is to continue, any form of Apartheid is less just and righteous than a gradual and mutually enriching growth into responsible interdependence of all the races which now share this fertile and beautiful land.

"The Union of South Africa is involved in acute racial conflicts, though the facts are not always accurately known. The danger of over-simplifying the issues is very great. In general the White South African, still ridden by fear that the Black South African will displace him and rob him of his home and livelihood, seeks to maintain his supremecy, while according to the non-White what he (the White South African) regards as a generous measure of self-government.

Apartheid

"The policy of Apartheid (separate development) was acceptable to some, provided that the non-White was granted sufficient land in which to live and develop. But such separation is now impracticable for economic and industrial reasons, even were White South Africans willing to surrender much of their own land for occupation by non-whites.

"Others regard a limited separation as the only practicable course, providing relatively good conditions of living and education, but increasing the social separation between White and Black and ensuring that the latter will in no way compete with the former nor expect any place whatever in his society.

"The White settler claims title to his home and property and will strive to defend them. Yet his whole economy depends upon the presence of a contented non-White population.

Tragic Feature

"Although disharmony among White South Africans themselves is a tragic feature in this deeply complex pattern, nevertheless the Church of the Province (through its bishops and other clergy and increasingly through its laity) fights bravely to keep open the lines of communication between the races, and protests vigorously against injustice.

"It also consistently refuses to divide the Church racially, encourages inter-racial worship, and summons inter-racial synods.

"It would be faithless to conclude that the situation is without hope for either the White or the non-White South African, or for both.

"Blessings" Of Apartheid

THE son of zulu labourer—and the first African allowed to practise in the Supreme Court—left Cape Town for England quietly this month, telling nobody but his closest friends.

Apartheid had made it impossible for Alpheus Ndlovu to carry on his practice.

Before he left, he told friends that he would possibly try to be admitted to the Bar in Britain.

Mr Ndlovu was born at Bergville in Natal He worked as a houseboy, hotel cook, waiter and brick kiln labourer, saving money to study law.

The Cape Peninsula Joint Council for Europeans and Africans paid his fees at the University of Cape Town, and he became the first African to gain the LL.B. degree.

He was admitted to the Bar in 1950 and practised in Cape Town.

Then he was ordered to leave his chambers in Caledon Street, Cape Town, and move to Langa, or another area reserved for Africans. With the order, was another for Mr. C. M. Kobus, a African attorney who occupied an office in the same building.

The order meant that Mr. Ndlovu would no longer be able to practise in Cape Town. The rules of court require on advocate to have his chambers within three miles of the Supreme Court building.

Phone 34-1349 P. O. Box 1549.

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

83 West Street, JOHANNESBURG.

Cable & Tel. Add. HARGVAN. Phone 29368

P. Hargovan & Co.

(Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban
Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "
Fresh First Grade Garlic 2/- " " " "
Cash with order only.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

B-I Sailings Between East African Ports Karachi And Bombay

S.S. Karanja due 29th August 1958.
Sails for Bombay via Karachi on 4th Sept. 1958.

PASSAGE FARE TO KARACHI OR BOMBAY

First Class	single	without	food	£92—0—0
Second "	"	"	"	£60—15—0
Third "	"	"	"	£31—10—0

For further particulars apply to—

Shaik Himed & Sons

(Pty.,) Ltd.

390 Pine Street, — Durban.

Telephone 20432, Tel. Add. "KARAMAT."

The 'Kashmir Princess'

By A. S. KARNIK

On The Way To Singapore

WE had come back to civilisation. Tea, sago pancakes, cigarettes, boats! What more could we ask for?

I soon got a complete picture of the island. Ten men and women and half a dozen children lived on this tiny island. Men caught fish. The women cooked meals, and dried the fish.

From the household-utilities like watches, cigarettes, etc., I knew that there must be a bigger island fairly close by from where these people bought or bartered

On The Move

My body had become red all over and I felt my temperature rising. I hoped that it wouldn't turn into pneumonia.

Whilst musing over this, the Island Chief came running and said, "Boat Doctor, Hospital." These words were enough to convince us that a boat had been arranged to take us to some hospital.

A short walk to the other side of the island brought us to a small boat. All the inhabitants of the island—men, women and children assembled on the bank to bid us goodbye. Their innocent, plain looks spoke more than words could have expressed.

After a brief prayer, the Chief and his son started working at their oars. The boat was rapidly cutting through the water.

As we approached an adjoining island, to my joy and surprise I saw Pathak emerging from among the trees. He was not aware of our boat. I waved my hand and blew a whistle to draw his attention. He heard the whistle and waved back.

Dikshit and I were both astonished that Pathak had been unable to reach the Great Natuna, and was on an island adjoining ours. In fact, Dikshit and myself had made an unsuccessful attempt for this very island. As we stopped at this island, Pathak stepped into our boat, his left arm in a sling.

We proceeded with our journey. The Chief pulled out from a basket a rough woollen cloth to cover our legs, so that the flies wouldn't disturb us. He gave his hat to me and offered tea to Pathak.

Pathak then gave us a brief resume of his landing. The storm had pushed him close to this island. Since we three were near one another before the storm, he felt certain that, we too must be on the same island. In the darkness he started searching for us.

He shouted out our names. Being completely exhausted by his hunt, he rested, and passed into slumber at the foot of a tree. When he woke up it was dawn. He started surveying the small island. It was so small that within an hour he walked its entire periphery. Not a soul, except for himself, was there.

He then attended to his fractured arm and contrived a sling. When thirst and hunger began to trouble him, he began a frantic search. Coconuts were out of reach. With a broken arm, he couldn't possibly climb a tree. He came across a small, 'papaya' tree. Hopefully he pulled out one fruit but had to discard it. It was bitter.

He had to remain without drink or food. Suddenly his attention was drawn by lights on the adjoining island. He knew that some fishermen must be living on it.

He drew the fishermen's attention by blowing his whistle. Someone appeared on the opposite bank. Then he saw us.

We continued our journey. After about an hour we came to the spot where we had struggled for over four hours the previous night. We could now get a clear idea of the powerful water currents.

When the men stopped plying the oars, even for a moment, the boat drifted clean off the course. We wondered how far we had still to go and where. To our queries, the Chief pointed in the direction of the south and merely said "Natuna."

We had left Batu Balis island at about 9 a.m. Now we were near the south end of the Great Natuna. The time was 11-30 a.m. The Chief knew that we must be hungry, and pulled out from the basket some cooked rice and fish.

All the five of us share the entire contents. We were really hungry. We did justice to the meal.

In the distance, towards the north, the Batu Balis was diminishing in size. The island with the big hill, which, the night before, had been our most important landmark, had passed away to our right. The Chief tried to draw the attention of a passing fishing boat by waving a piece of cloth and by shouting, but in vain. The boat continued its trip.

On the western horizon appeared a silvery dot. It grew larger and then one more dot appeared behind the first one.

Soon their shape was discernible. They were R.A.F. Sunderland flying boats, either from Singapore or Hongkong. They must be on a search mission. Two of the passengers were still unaccounted for.

We hoped that flying boats might be able to trace them. Since we three could reach an island, there was every reason to believe the other two must be on some island, too.

The two flying boats hovered over the scene of the crash and right above us, only about three to four hundred feet high. We could clearly see the 'observer' in a window near the tail end of the aircraft.

We pointed to the 'observer' the direction of the island where we presumed the two persons might be. Pathak said that since these were rescue planes one of them should alight on the water and pick us up. We waved our life-jackets at the airplanes, a recognised signal to indicate that we were the survivors. One more Sunderland flying boat joined in the search round all the islands.

Pathak said, "Just lucky that none of us is badly injured. What's the use of their wasting petrol here? They might as well take us to Singapore," and added with fury, "They will probably pick up only when we are in the water. I feel like jumping in the water if only to be fished out."

After about half an hour of hovering above us, all the three aircraft departed.

We sailed on under the hot sun. Far ahead appeared out of the south horizon an island with tiled roof buildings. A smile lit the Chief's face. He pointed to it and said, "Sidhanav, Doctor, Hospital."

We guessed that "Sidhanav" must be the name of the town where we would find our doctor.

The boat at last came to a standstill. A dozen friendly hands stretched out from the spectators and helped us from the boat to the shore. Only ten yards away was a grocer's shop.

As we were nearing 'Sidhanav' we saw a small ship anchored close to the shore. I was filled with joy. "I wish the ship takes us to Singapore" I said.

I pulled out the whistle from a life-jacket and started blowing out SOS on it. A little later, when my excitement was cooled down somewhat, I realised that we were still very far from the ship and it was not likely that my whistle would be heard there

I stopped blowing the whistle. The ship wasn't leaving in a hurry. We could probably contact its Captain after we get ashore.

I was so much engrossed in the ship that I was hardly aware that we were already very close to the small pier of 'Sidhanav'. Most amazing was the fact that there were hundreds of people gazing at our small boat. I kept wondering how they knew that we were coming.

We were taken to a grocer's shop.

There we sat, Pathak in short underwear and a remnant of his shirt in his hand, Dikshit, obviously tired, dressed in very short underwear and a shirt. I sat next to him in similar attire.

A stout, burly person came forward with a smile to greet us. He told us that he was from the ship that was anchored outside and that the ship was leaving shortly. We explained the situation and asked for an interview with the Captain of the ship. He assure us that he would arrange it.

Then a policeman came and took down our names, designations and other statements. A school teacher acted as an interpreter. The policeman made a few notes and told us that the municipal commissioner would interview us next.

We sat there for more than one hour amongst curious spectators. Then we were told that we should move to the 'Rest House' a hundred yards away.

Three camp-cots were laid out for us, each one covered with clean white bed-linen.

We stretched out thankfully. How luxurious it was to relax in a sheltered place. What a contrast it was with our last night's 'bed.'

I could hardly believe that only a night before we were having a life-and-death struggle for survival. Soon the 'Doctor' arrived. A qualified compounder was the only person on this island available for any medical treatment. With the help of an assistant, he set about cleaning

and dressing up our wounds. From time to time we were given fruit and supplied with iced-water.

Soon everyone moved out from the doorway and even the whispering around was silenced. Three men entered. One of them introduced himself to us as the Muncipal Commissioner. He then introduced the other two of his colleagues.

They expressed their regret over the disaster and sympathised with us for the suffering we had undergone and hoped that we were comfortable on their small island.

We thanked them for their visit and for the comforts provided for us. We requested them to convey our gratitude to the people of the island, for their overwhelming hospitality.

To Singapore

Fifteen minutes after the officers had left the room, a stout, handsome Englishman entered. He introduced himself as the Chief Officer of the ship Taype anchored outside. He came to meet us under orders from the Captain.

He took down our names and designations and said that he would, in the first place, arrange to telegraph our names to Singapore. Then he told us that the ship was ready to leave for Singapore, but they would detain it till we were ready to board it.

Being a cargo ship it usually took them six days to reach Singapore. So they would leave us at a port on their way, in the care of an expert German doctor so that medical treatment would be available to us as soon as possible. They would then pick us up for Singapore on their next trip.

Soon, the man came through whom we had sent for the ship's Captain arrived with clothes packed under both his arms—underwear, shirts and shorts. Being clothes for the ship's crew, they were far too large for us. Yet we were glad to be dressed again in clean clothes.

The ship was already delayed for our sake for more than two hours. We hurriedly came out of the Rest House where we really had about three hours of comfort and luxury besides medical aid. The islanders were lined up on both sides of our path. We reciprocated smilingly their expression of farewell.

(To be continued)

"Kashmir Princess" (Copyright 1958) Jaico Publishing House.

Liberal Chairman Blames Nats For Luthuli Incident

THE incident in Pretoria in which Chief Luthuli was assaulted by White hooligans has aroused very wide comment. In a Press statement, Mr. Peter Brown, the national chairman of the Liberal Party says:—

Last week a meeting in Pretoria, arranged by a local study group at which Chief Lutuli, President General of the African National Congress was the main speaker, was invaded by a gang of European hooligans. Chief Luthuli was assaulted as were the chairman and members of the audience, including women.

This incident is an unpleasant reminder of the serious deterioration in the race relations and in standards of public behaviour which have become a common feature of South African life. The Nationalist Party must take the blame for this deterioration. By its emphasis on group thinking, by its efforts to keep people of one group from getting to meet and know people of another group, it has produced a situation where to many South Africans it is unthinkable that a member of another group should address a meeting at which White people are present. The deterioration goes further than that. The Government's contempt for the democratic concept of free and open discussion, which has been revealed in its Parliamentary record during the last ten years, has encouraged a state of mind in its own supporters where they cannot bear to hear anyone express views different from their own. They prefer to break the meeting up.

Last week's meeting was only one of many at which there have been incidents of this sort. It was the worst. Chief Luthuli is one of the most important public figures in South Africa. He is the acknowledged leader of the African people. He is a man committed to the peaceful achievement of a non-racial democracy in South Africa. As his conduct after this assault reveals, he is not likely to abandon these whatever the provocation. It would not be surprising if, after his experience in Pretoria, some of his followers to turn towards the narrow paths of an exclusive nationalism Whether they do or not will depend on how firm a stand is taken now to halt the drift towards the dangerous attitudes revealed at last week's meeting.

India's Largest Insurance Company At Your Service

The

New India Assurance

Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA

RUSTOMJEE JALBHOY RUSTOMJEE

140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
CONSULT US FOR
EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.
Residence: 111 Eleventh Avenue,
DURBAN.

Phones:
Office: 25845
Residence: 36413.

Freedom In America Today—III

Mass Retaliation Suicidal

WALLACE: Nonetheless, if it is silly, a good many of our politicians, not just the Republican politicans you have been quoting up till now but Democratic statesmen as well, have been responsible for this cold war. You yourself said: "Twelve years ago, in fact, the United States declared war on Russia." And that was a Democratic...

Eaton: Thats right. You see, Mr. Dulles started with the the Democratic party in the State Department and he continued right along with the present regime. But he has become more positive in the doctrines that obtained then and expanded them. Conditions have changed vastly. In that time Russia has performed scientific miracles that have astounded the world and she has demonstrated that her power of retaliation is immense. But we still go on talking as if we were the strongest nation in the world, just as if we could make any nation adopt our view of life and our way of living.

W : But is not the issue this ? You object to certain police powers that have been arrogated by the State, that have been taken over by the State. You suggest that we are losing certain of our freedoms. Someone who disagreed would say we are going to have to give up or at least modify certain of our freedoms to defend ourselves against a Communist threat. You are suggesting that there is no Communist threat—not that there is none, but that there is less than a good many of us fear. That is your interpretation. But President Eisenhower has said: "The Soviet State daily increases its power, and its rulers make clear their purpose to use that power to dominate the world." Soviet Dictator Khrushchev has told Americans on television: "Your grandchildren will live under Socialism." And he snarls at Western diplomats: "Whether you like it or not, history is on our side. We will bury you." What I don't understand is, how can any responsible government be anything else except suspicious and tough with Russia, and careful about security measures at home?

E : I don't mind being tough with them to a certain extent, but to threaten them with massive retaliation when we ourselves would go down in smoke and dust does not seem to me to exhibit much common sense. There are no Communists in America to speak of except in the minds of those on the payroll of the FBI. Those of us who see Americans every day as I do—in every walk of life—educators, capitalists, working men, farmers, labour leaders—none of them are Communists and they are never going to be. We don't need any power of "massive retaliation" to keep them that way. But we *are* creating backbreaking debts and we will wind up impoverished and giving up our freedoms, all for hallucinations. Russia has taken on all the territory she can handle.

W.: Mr. Eaton, may I just interrupt for a second? Was it not the United States which started unilateral disarmament immediately after the second World War and wasn't it the United States which proposed world disarmament with a meaningful inspection system and the United States which helped to establish democracy in West Germany? On the other hand, did not the Soviet Union and communism outrage the free world by subjecting Albania and Bulgaria and Czechoslovakia and Rumania and Hungary more or less to the rule of bayonets?

E.: I think probably we exaggerate what Russia has done there. I think if you take a vote in those countries you might be surprised. But, however that might be, we have no power to change it. We demonstrated that in Hungary. We don't dare interfere. We have got to let them work those things out. One reason I'm in favour of interchanges of citizens between East and West is that the more they see of us the more they are going to admire our way of life. Russia is putting such emphasis on education that its scholars will modify its internal system and change its attitude externally.

W.: You predict a modification of the internal system in Russia. In what way?

E : As Russians become acquainted with what's going on in world, as they make these great strides in economic development, they are not going to be interested merely in military power. They're going to want to enjoy our way of life—a better way, better food, better houses, better clothes, more automobiles — all the wonderful things that make life so attractive here. They have people of vast intelligence and have provided an educational system that is now the marvel of the world. If we have any faith in humanity, we'll let natural forces modify the Russian in his internal and external attitudes.

W.: We are constantly told in the *free* world by people we respect that it is necessary to have a massive force that will deter the Russians from wanting to attack us. Is this unnecessary?

E.: If I can be sure of anything, it *is* that in Russia today the people and their scientists don't want war. I have seen the Russian. He loves his children, his grandchildren, his country. He wants to get along. We are constantly baiting the Russian bear and I thing we ought to give it up. Only two weeks ago Mr. Dulles in a big press conference said: "What we all must think about is how we can most effectively fight what we most hate." "Fight what we most hate." Those are terrifying words to use in speaking of a proud and 'powerful nation—of people who have overwhelming military strength. Those are unwise and foolish words and oughtn't to be said by any responsible statesman here.

W.: How do you relate all he says and our stance against Russia with individual freedoms for individual freedoms for individual citizens in the United States?

E.: To carry on an all-out war against Russia we would have to give up every freedom, subject ourselves to a dictator to get thing done, and give up all the thing we love. We would have to take on a crushing burden of taxation that would finish us as a capitalistic nation.

W.: Let we ask you this question which we have asked of other persons recently. The British philosopher Bertrand Russell has said that if it came to a choice of a third world war and almost inevitable incineration on the one hand and living under communism on the other, he'd take communism. What about you?

E : I don't think that choice will ever have to be made. If we have an all out war, that's the end of all of us and all that civilization has created. All of our great enterprises would go.

W.: Would you, to avoid a third world war, suggest you could be content to live under communism?

E.: No one in the world would be more unhappy under communism than I, because I am dedicated to the other principle. But I am sure that such a choice will never be presented; I would be most unhappy if I had to consider it. I like life and want to live. I am sure we won' have to fight to avoid communism.

W.: Is freedom necessary? Certainly it hasn't been necessary in the Soviet Union.

E.: No, the Russians have never had freedom and it would take them some time to know what to do with it. But we in the Western world have had it. I sometimes think we are speaking euphemistically when we refer to ourselves as the "free world" with all the secret intelligence and police agencies and the vast and ever-spreading controls of government over us. But we love freedom and we'll go back to it very quickly. The situation will arise very soon when we'll say: "Away with all these government restrictions and security investigations...let's be good old-fashioned Americans."

W.: Do you think, or hope, that that time is coming?

E.: I know it will come. The American people will demand that we turn away from the waging of war to the preservation of peace. And when we do, the activities of these secret police and investigating agencies will be sharply curtailed.

W.: Mr. Eaton, I certainly thank you for coming here from Cleveland and spending this half-hour with us. As an industrial giant and financier, Cyrus Eaton has helped to make America great. This does not necessarily make him an expert on history, communism, or democracy. But when a man like Cyrus Eaton is alarmed it should prompt the rest of us at least to be *concerned* about freedom's future. We have just heard one side of this issue. In the course of this series we plan to explore all sides. We plan to have at least one spokesman who believes that the so-called liberal mind is in itself a threat to our survival and freedom.

(Concluded)

India Letter

(From Our Own Correspondent)

Communist Govt. Aims At Destroying Rule Of Law

THE President of the Kerala Pradesh Congress Committee, has reiterated his charge that the Communist Party and the Government over which Mr. E. M. S. Nambudripad presides, are out to undermine the the Constitution and destroy the rule of law in Kerala.

Ever since the assumption of office by the Communist Government, the Communist Party had placed itself above the law, said Mr. Menon in a statement. He alleged that the Communist Party members were murdering, assaulting and intimidating political opponents, chiefly Congress workers.

The Congress leader said, "If the Chief Minister is sincere in his statement that the Government and Kerala Communists are anxious that no section of people should take law into its own hands, he has to restrain his partymen from committing acts of lawlessness and bring offenders to book irrespective of party consideration.

"If he does so, the widely prevalent fear in the State that the Communist Government is following a double standard will disappear and an atmosphere of goodwill and co-operation will be created."

Mr. Menon pointed out that the Chief Minister's statement, soon after assuming office, that the police would not be used against labour and students movement, was followed by acts of lawlessness on a large scale by the Communist Party and its henchmen.

Mr. Namboodiripad seems to think that his partymen could commit murders with impunity and, for them, alleged provocations appear to be sufficient excuse for committing any crime, said the K.P.C.C. president.

Premier May Be Invited To Kerala

The Chief Minister of Kerala who is now in Delhi may invite the Prime Minister, Mr. Nehru, and the Union Home Minister, Pandit Pant, to visit Kerala to obtain first-hand knowledge of the political situation in the State.

The Chief Minister said that although the Premier had visited the State only three or four months ago he was welcome to another visit to make an on-the-spot study of the conditions.

The Kerala Communist leader stated that the main purpose for his visit to Delhi was to acquaint the central Ministers of all the facts and to impress upon them that their opinions of the law and order of that state was based on highly exaggerated and one-sided facts.

The situation in Kerala, he says, has improved considerably, though stray incidents of a political nature still occurred in some areas. None of the opposing parties were co-operating with State Government in restoring normalcy in Kerala, he stated.

Riots In Ahmedabad

On Friday, August 8, thousands of people thronged the approaches to the traffic junction opposite Ahmedabad's Congress House and gave a full throated cheer as the President of the Mahagujerat Janata Parishad erected a memorial to those who died in the police firing during the linguistic flare-up.

This memorial was erected in defiance of the civic and police orders banning the erection of such a monument which would obstruct traffic.

This memorial was allowed to remain on the site until Tuesday morning despite the inconvenience caused to traffic. In the early hours of Tuesday the police removed the memorial which caused such a flare-up that mobs of demonstrators paraded the streets destroying whatever came in their path. Public property worth Rs. 300,0000 was destroyed. The mobs set fire to shops and police stations and attempted to burn two policemen alive, who were saved only by the timely arrival of a police squad which charged the mob with batons and fired tear-gas shells.

Stone-throwing and arson incidents were rampant throughout the city and continued unabated despite the strict measure taken by the police. Later the police were compelled to fire on the crowds killing two and injuring eight others.

So far 450 persons have been arrested.

Loans To Millhands

The Bombay Government has advanced loans to about 6,000 employees of the Sholapur Spinning and Weaving Mills to tied over their financial difficulties caused by the closure of mill for a prolonged period.

The loans have been sanctioned from the provident fund. Every worker has received approximately from Rs. 125 to Rs. 200. The total sum distributed amounts to nearly Rs. 8 lakhs.

Ahmedabad Mayor Resigns

The Mayor of Ahmedabad resigned on August 20 a short while before the Municipal Corporation unanimously condemned the Government of Bombay for removing the "Martyrs' Memorial" from the traffic point opposite Congress House and decided to permit its restoration.

Fifty-eight of the 63 members of the civic board attended the meeting which resolved to allow the Mahagujerat Janata Parishad to restore the "martyr's memorial" if it sought the Corporation's permission.

The Chief Minister, Mr. Y. B. Chavan, who flew to the riot-racked city on a six-hour visit on August 14, declared that it was "the firm policy of the Government of Bombay that even if the Ahmedabad Corporation allows the erection of the memorial at this site (opposite Congress House), the Government will not permit it."

Premiers' Talk On September 10

The Prime Ministers of India and Pakistan will meet in New Delhi on September 10 to discuss border disputes, it was officially learnt in Delhi.

The date of the meeting was fixed following an exchange of communication between Mr. Noon and Mr. Nehru.

The Indo-Pakistan meeting at secretaries' level to discuss border dispute will be held in Karachi on August 30.

Mr. M. J. Desai, Commonwealth Secretary, will represent India at Karachi meeting.

" CONTACT "

A Fortnightly Review carrying news and views critical of apartheid. Subscription sellers wanted. 30 Per Cent commission. Write 'Contact' Box 1979, Cape Town.

Latest Records For Your Selections

Samundar	5 Records	Rok N roll	41/3
Barish	5 "	"	41/3
Mr. X	4 "	"	33/-
Aasha	4 "	"	33/-
Paying Gues:	4 "	"	33/-
Chori Chori	5 "	Best Music 1956	41/3
Naya Andaaz	6 "	" " 1958	49/6

Best Instrumental No.

Fantush New Delhi	8/3
C.I.D. Both Sides	8/3
Devta " "	8/3
Mem Sahib C I D.	8/3
Chori Chori Both Sides	8/3
Baarisha and Basant Bahaar	8/3
Baap Re Baap. Naya Anadaz & Shremati 420	8/3

Packing & postage 7/6 extra.

★

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS
(Corner Grey & Lorne Streets)
286 Grey Street,
Phone: 29488.
DURBAN.

Nehru Wants Troops Out Of Middle East

MR. NEHRU, Indian Prime Minister, said any United Nations resolution "which does not clearly and specifically ask for or lead to the withdrawal of foreign forces (from the Middle East) cannot be accepted by us."

He had directed the Indian representative at the United Nations to "put the withdrawal of foreign forces in the foreground." Mr. Nehru told the House of the People (Lower House of Parliament).

The Indian Prime Minister had said on Tuesday he welcomed President Eisenhower's economic proposals for the Middle East, but said they would only work if the right political approach was made.

Mr. Nehru, who was speaking in a foreign affairs debate in the House of the People, was commenting on the plan for a Middle East settlement presented in the United Nations General Assembly by President Eisenhower.

Mr. Nehru said India's policy was not to seek condemnatory resolutions, as these involved a "cold war" approach.

India was agreeable to United Nations observers remaining in Lebanon—even to their numbers being increased—and to some observers being sent to Jordan.

"But we made it clear we would not be agreeable to any kind of police force," he said.

Intention

What was important in any United Nations resolution was not the form of words, but the intention behind them. Unless a resolution recognised the changing situation in the Middle East it would be out of date.

Arab nationalism must be recognised. He welcomed what President Eisenhower had said about economic help to Middle East countries—but that did not set aside the major political problem, which could not be by-passed by dealing with economic issues.—Sapa-Reuter.

Mahatma Gandhi?

Was there a Man such as Mahatma Gandhi who lived on this Earth? Then what did he do?

See for yourself this mighty Man who moved on this Earth and gave the world a new vision of thought.

This publication is fully illustrated. Over 300 pages and over 500 photographs of art paper.

12 x 15 STRONGLY BOUND BOOK.

Released by the Government of India

Priced £5—5—0.

NOW FOR SALE AT

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. — P.O. Box 2524.

85 VICTORIA STREET, DURBAN.

India To Raise Coffee Production

INDIA is making a determined bid to increase her coffee exports in an effort to capture a bigger share of the world market.

The demand far Indian coffee abroad far exceeds present supplies. To close this gap India intends to spend nearly 30,000,000 rupees (£2,250,000) during the next few years.

With a total of only about 254,000 acres under cultivation, coffee is one of India's smallest commercial crops. The present annual output is about 42,000 tons but most of it is consumed in India itself, leaving very little surplus for export.

Improved crops have, however, resulted in increased exports in recent years. In 1956 exports rose to over 9,000 tons.

"Pure Indian Arabica coffee is very much in demand abroad," an official of the Ministry of Commerce said. "Even when we produce double our present annual crop, we shall find ready markets for it."

Among India's new customers for coffee are the Soviet Union and East Germany. During the past two years, more than 3,500 have been exported to these countries.

While Indian coffee is claimed to be one of the best available on world markets, India has hitherto made little effort to develop exports, mainly because the country's crop was only adequate to meet the nation's needs.

But the value of coffee as a potential foreign exchange earner is now being recognised. Under the guidance and supervision of the India Coffee Board, plantations are now being expanded, and in the next few years India hopes to increase her exports of the bean substantially.

Iraq And China To Exchange Ambassadors

Iraq and Communist China have decided to establish diplomatic relations and exchange ambassadors, according to a joint communique issued by the official communist New China news agency today.

The former Government of Iraq did not recognise communist China.

Newly Arrived 'Jaico' Books

KASHMIR PRINCESS	5 s.
One Thousand Nights On A Bed Of Stones	6 s.
The Unmarried Widow	6 s.
The Spell Of Aphrodite	6 s.
Some Inner Fury	6 s.
Stories From Bengal	6 s.
Chitralekha	6 s.
The Ten Princess	6 s.
War And Peace	6 s.
The Living Thoughts Of Voltaire	6 s.
The Living Thoughts Of Karl Marks	6 s.
The Living Thoughts Of Confucius	6 s.
Somdeva's Katha Sarit sagara	6 s.
Tales From Kalidasa	6 s.
The Whirlwind	6 s.
The Voice Of God And Other Stories	6 s.
Kadambari	6 s.
Keeping Fit	6 s.
The Miracle Of Milk	6 s.
Siddhartha, Man Of Peace	6 s.
Goutama, The Buddha	6 s.
Nectar In Sieve	6 s.
Somadeva's Vetala Panchavinsati	6 s.

(Prices Including Postage)

Obtainable From:

INDIAN OPINION,

P.Bag, Durban.

Newly Arrived 'Jaico' Books

Panch Tantra	6 s.
He Who Rides A Tiger	6 s.
The Vision Of India	6 s.
Droll Stories	6 s.
Among The Great	6 s.
Light Of Asia	6 s.
The National Culture Of India	6 s.
Illustrated Technical Dictionary	12 s.
The Wisdom Of India	12 s.
The Wisdom Of China	12 s.
Godan	9 s.
Jataka Tales	9 s.
Prophets And Saints	9 s.
Make The Most Of Yourself	9 s.
A Digit of Moon and The Draught of the Blue	6 s.
The Substance Of A Dream	6 s.
The Art Of Living	6 s.
Tears And Laughter	6 s.
Creatures Of Destiny	6 s.
Rubaiyat Of Omar Khayyam	6 s.
The Song Celestial	6 s

(Prices Including Postage)

Obtainable from:

'Indian Opinion' P. Bag., Durban, Natal.

Books For Sale

Sixty Years After (Natesan)	1	0
Selected Letters of Gandhiji	1	8
Public Finance	2	0
Eminent Americans	7	6
Bapu's Letters To Ashram Sisters —By Kaka Kalelkar	2	6
Gandhi Techniques in the Modern World —By Pyarelal	1	6
Gandhi's Challenge To Christianity—S. K. George	2	6
Why Prohibition—J. C. Kumarappa	1	0
My Dear Child—Gandhiji	3	9
My Religion—Gandhiji	5	0
Story Of The Bible—S. K. George	8	6
Hindu Dharma	10	6
Key to Health—Gandhi	1	6
At the Feet of Bapu—Chandwala	8	6
A Preparation For Science—R. B. Gregg	2	6
Bapu My Mother—Manubehn	1	6
Nature Cure	2	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Gleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0

Obtainable From:

"Indian Opinion" P. Bag, Durban, Natal.

THE

QUEENSLAND INSURANCE

COMPANY LIMITED.

(INCORPORATED IN 1886 IN NEW SOUTH WALES)

TRANSACTS ALL CLASSES OF INSURANCE

Fire - Marine - Accident

Consult:

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

SPECIAL INDIAN REPRESENTATIVE

106 MANSFIELD ROAD, - - - - DURBAN.

P. O. Box 476. - - TELEPHONES 47453 & 47888.

Printed and published by Mrs. Sushila Gandhi at the International Printing Press (Phoenix), Private Bag, Durban, Natal.

No. 33—Vol.-LVI.
Friday,
29th August, 1958
Registered at the G.P.O. as a Newspaper
Price 4d.

INDIAN OPINION
ઈન્ડિયન
ઓપિનિયન
મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.
ભૂતપૂર્વ તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

✶

માણસની કેળવણી ગમે તેટલી વહેલી શરૂ થઈ હોય, તેમ છતાં સંભવિત છે કે શીખવા જેવો પાઠ તે પુરે પુરો એક છેલ્લો જ શીખી રહે છે.

—ટી. એચ. હક્સલી.

પુસ્તક ૫૬ મું—અંક ૩૩ | તા. ૨૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૮. | છુટક નકલ પે. ૪

ગોરા ગુંડાઓએ લુથુલી ઉપર કરેલો હુમલો

ચીફ અલબર્ટ લુથુલી જેઓ આફ્રિકન નેશનલીસ્ટ કોંગ્રેસના પ્રમુખ છે તેઓ પ્રીટોરીઆમાં રાજકીય સ્ટડી ગ્રૂપની સભામાં બોલી રહ્યા હતા તે વખતે તેમના ઉપર ૩૦ ગોરા ગુંડાઓ તુટી પડયા અને તેઓએ સભા તોડી પાડવાની કોશીશ કરી હતી. આફ્રીકાન્સ ભાષામાં અશ્લીલ ગાળોમાં બુમો પાડી કોલાહલ મચાવી મુકી હતી.

દેવળના સભાગૃહમાં જ્યાં આ સભા મળી હતી ત્યાં મુક્કાબાજી અને ખુરશીઓની ફેંકા ફેંકી થઇ હતી. બૈરાઓને માર મારવામાં આવ્યો હતો અને ચીફ લુથુલીને લાતો મારવામાં આવી હતી. તેઓને પ્રમુખના ટેબલની નીચે નિશ્ચેષ્ટ સુઇ રહેવાની ફરજ પડી હતી.

ત્રણ સ્ત્રીઓ જે ચીફને રક્ષણ આપી રહી હતી તેઓના ઉપર નિર્દય હુમલો થયો હતો અને એકને પેટ ઉપર લાતો લગાવવામાં આવી હતી.

શ્રોતાઓએ આ હુમલાનો સામનો કર્યો હતો. ટેબલ ઉથલાવવામાં આવ્યું ખુરશીઓથી ઝપાઝપી થઇ, મુક્કાબાજી થઇ અને અંતે સશસ્ત્ર પોલીસો ત્રણ વેગનમાં આવી ત્યારેજ સભામાં શાંતિ સ્થપાઇ હતી.

સભાનો જ્યારે આરંભ થયો ત્યારે તેના પ્રમુખ શ્રી જે. જી. સરફેન્ટીન ચીફ લુથુલીની ઓળખાણ આપી રહ્યા હતા તે વખતે આ તોફાનની શરૂઆત થઇ હતી. એક ફાટેલા તુટેલા કપડામાં સજ્જ થએલો ગોરો સભામાં હાજર થયો અને તેની પાછળ બીજા થોડા પણ દાખલ થયા અને ખુરશીઓ ઉપર બેસી ગયા. તરતજ તેમના મુખીએ છલંગ મારી પ્લેટફોર્મ ઉપર ચઢી આફ્રીકાન્સમાં નીચે પ્રમાણે બોલવાનું શરૂ કર્યું.

"હું આફ્રિકાન્સ બોલનાર ગોરાઓનો પ્રતિનિધિ છું. કડક વર્તન અને વલણ લેવાનો સમય આવી રહ્યો છે. અમે એકે કાફરને આ સભામાં ભાષણ કરવા નહિ દઈએ."

જ્યારે મી. સરફેન્ટીને એ ગોરા ગુંડાને શાંત થવા વિનંતી કરી ત્યારે જવાબમાં તેણે પ્લેટફોર્મ ઉપર પ્રમુખને પછાડી દીધા. લોકોમાં કોલાહલ મચી અને ઘણી ઝપાઝપી થઇ.

આ ઝપાઝપી દરમ્યાન ચીફ લુથુલીને લાતો વાગી અને સ્ત્રીઓને પણ માર મારવામાં તેમજ લાતો લગાવવામાં આવી, તેઓ બીચારી ચીફનું રક્ષણ કરી રહી હતી. કેટલાએ બૈરાઓને તેમના ધણીએ હોલ બહાર સલામત સ્થળમાં ખસેડયા.

પોલીસે આવી શાંતિ સ્થાપી ચાર ગુંડાઓને પરહેજ કર્યા. ત્યાર પછી સભા ફરી પાછી શરૂ થઈ. પ્રમુખ તેમજ ચીફ લુથુલી બંને ઘવાયા હતા.

ચીફ લુથુલીએ નીચે પ્રમાણે અસરકારક શબ્દોમાં સભાને સંબોધી.

"ગોરાઓને આફ્રીકામાં દૈવી કાર્ય કરવા માટે મોકલવામાં આવ્યા છે. એ દૈવી કાર્ય તે કાળા માનવીઓને સહાય કરવી, કેળવવા અને સુધારવા પરંતુ જ્યારે ગોરાઓ કાળા માણસોને સંતાપે છે, તેમનું શોષણ કરે છે ત્યારે કાળા માનવીઓના મન ગુંચવાય છે. અને મુંઝાય છે.

કાળી પ્રજાએ તો મૈત્રીનો હાથ લંબાવેલો છે. મૈત્રી તો પરસ્પર વિશ્વાસ અને સમાનતા ઉપરજ નભે.

હું પ્રાર્થના કરૂં છું કે ઇશ્વર આપણે સૌ સુખથી સાથે રહી શકીએ એવી સમજણ આપે. અમારી ઝંખના એટલીજ છે કે અમે સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરીએ."

એપાર્ટહેડ "આશીર્વાદરૂપ"

એક ઝુલુ મજુરનો પુત્ર, જે પહેલો જ આફ્રીકન વકીલ હતો, જેને સુપ્રીમ કોર્ટમાં વકીલાત કરવાની પરવાનગી મળેલી, તે ગુપ્ત રીતે કેપટાઉનથી ઇંગલંડ તરફ રવાના થઈ ગયો. તેના નિકટના મિત્રો સિવાય કોઇને પણ આ હકીકતની જાણ ન હતી.

એપાર્ટહેડના પરિણામે અપમાન ભરેલું જીવન ગાળવું આલ્ફ્રીઅસ ન્ડલોવુને અસહ્ય થઇ પડેલું.

જતાં પહેલાં તેણે મિત્રોને જાણ કરેલી કે તે ઇંગલંડમાં વકીલાત કરવાની કોશીશ કરશે.

મી. ન્ડલોવુ નાટાલના બર્ગવીલ શહેરમાં જન્મેલો. તેણે ઘર કામની નોકરી, હોટેલમાં રસોઇયા તરીકે, વેઇટર તરીકે અને ઇંટના કારખાનામાં, એમ જુદે જુદે ઠેકાણે કામ કરીને કાયદાનો અભ્યાસ કરવા પૈસા બચાવેલા.

કેપટાઉનની યુનીવર્સીટીમાં કાયદાનો અભ્યાસ કરવા માટે કેપની યુરોપીયન અને આફ્રીકન જોઇન્ટ કાઉન્સીલે તેની ફી ભરપાઈ કરેલી. એલ. એલ. બી. ની ડીગ્રી મેળવનાર તે પહેલોજ નેટીવ હતો. આ ડીગ્રી તેણે ૧૯૫૦માં મેળવેલી અને ત્યારથી જ તે કેપટાઉનમાં પ્રેકટીસ કરે છે.

કેપટાઉનમાં આવેલી કેલીડોન સ્ટ્રીટમાં વકીલો માટે ચેંબર છે તેમાંથી તેને ચાલ્યા જવા સરકારે હુકમ કરેલો. બીજા આફ્રીકન વકીલ મી. કોબસના પણ તેજ હાલ થએલા તેઓ બંનેને લાંગા નામના સ્થળે જવાની ફરજ પાડેલી.

આ હુકમનો અર્થ તો એજ થયો કે મી. ન્ડલોવુ હવે કેપ ટાઉનમાં પ્રેકટીસ ન કરી શકે. કોર્ટનો કાયદો એવો છે કે એડવોકેટની ઓફીસ સુપ્રીમ કોર્ટથી ત્રણ માઇલના ઘેરાવામાં હોવી જોઇએ.

એપાર્ટહેડની ગુંગળાવી નાખે તેવી હવામાંથી મુકત થવા આ નેટીવ વકીલે ઇન્ગલંડ ગુપ્ત રીતે ચાલી જવાનું પસંદ કર્યું.

બધી જાતની કેળવણીનું સૌથી કીંમતી પરિણામ એ છે કે, જે વસ્તુ કરવી જોઇએ તે અને જ્યારે કરવી જોઇએ. ત્યારે, કરવા માટે તે તમને પ્રેરણા કરે.—ટી. એચ. હક્સલી.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૨૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૮.

મી. લુથુલી ઉપર હુમલો

ઇલાયદાપણાનો કાયદો એક જંગલનો કાયદો છે. એ વસ્તુ પ્રીટોરીયામાં મી. એ. જે. લુથુલી કે જેઓ આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ છે, એમની ઉપર આફ્રીકાનર ગુંડાઓએ કરેલાં હુમલા ઉપરથી સાબીત થાય છે.

આ હુમલો કરનારાઓ કોઈ સાધારણ ગુંડાઓ ન હતાં પણ તેઓ આ દેશના એ ગોરાઓના પ્રતિનિધિઓ હતાં કે જે ગોરાઓ એ પોતાના મતથી હાલની સરકારને ચુંટી છે. આ ગોરાઓ એ છે કે જેઓ ઇલાયદાપણામાં માને છે અને એમ પણ માને છે કે આ દેશમાં બધાની મહેનતોના ફળ એમને જ ભોગવવા.

એટલા માટે આ પ્રીટોરીયાનો બનાવ એક સાધારણ ગુંડાગીરીનો બનાવ નથી પણ આ દેશમાં આફ્રિકનો ઉપર ચાલી રહેલો પોલીસનો અત્યાચાર, ગ્રૃપ એરીયાઝ જેવા અન્યાયી કાયદા, અને એ અનિતિમાન ધ્યેય કે મનુષ્યની કીંમત એના રંગ અને એની કોમ ઉપરથી થાય છે. આ બધી ઘટનાઓ સાથે સંકડાએલો છે.

જે ગુંડાઓએ મી. લુથુલી ઉપર હુમલો કર્યો હતો એમનો દોષ એટલો કે એમને એક વ્યકિત ઉપર હુમલો કર્યો હતો પણ ખરા ગુન્હેગાર તો એ છે કે જેમને ઇલાયદાપણાના કાયદાઓ સરજ્યા છે. ગુન્હેગાર એ લોકો છે જે નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીના સભ્યો છે, અને એ પ્રોફેસરો અને ડચ ચર્ચોના આગેવાનો અને નેતાઓ જે ગોરા શાહીવાદમાં માને છે. મી. લુથુલી ઉપરનો હુમલો એક નબળી કોમની નબળાઇ જાહેર કરે છે.

પણ આ બનાવ એક ગંભીર બનાવ છે, કારણ કે મી. લુથુલી આ અનઘડ ગોરાઓના ખેતરમાં કામ કરતો એક સાધારણ "કાફરો" નથી પણ ૧૦,૦૦૦,૦૦૦ આફ્રિકનોનો ચુટાએલો નેતા છે અને એક આફ્રિકન નેતા ઉપરનો હુમલો, સમસ્ત આફ્રિકન કોમનું અપમાન ગણાય. તે છતાં આફ્રિકનો આજે આ બાબતમાં શું કરી શકે? ફકત એમના દિલમાં ગોરાઓ પ્રત્યે ઝેર વધતું જશે અને કદાચ કોઇ દિવસ એવો મોકો આવે જ્યારે કોઇ પક્ષ એમના હાથમાં લડાઇના સાધન મુકે, તો તેઓ પોતાનો બદલો લેશે. મી. લુથુલી ઉપર થયેલા હુમલાનું પરીણામ આજ છે. આથી દરેક આફ્રિકન પોતાના દિલમાં બદલો લેવાની ભાવના સેવશે.

મી. લુથુલી આ વસ્તુ સારી રીતે જાણતાં હતા તેમ છતાં તેમને આ મોકાનો ફાયદો ન ઉઠાવતાં એ અનઘડ લોકો, કે જેમને એમને ધુળમાં ફેંકી, લોહી, લુહાણ કર્યા હતા. એમની સામે એમને માનવતાનો હાથ લંબાવ્યો હતો.

બંગાળમાં પદ્મલોચન નામે એક સજ્જન થંઇ ગયા. તે મહેસુલ ખાતામાં કારકુન હતા તેમની કદર માટે અધિકારીએ તેમના પગારમાં પચાસ રૂપીયાનો વધારો કરવા ધાર્યો, તેની તેને ખબર પડતા તેમની પાસે જઇને કહ્યું: સાહેબ, મને જે વેતન મળે છે તે મારા નિર્વાહ માટે પૂરતું છે. જેથી મારો પગાર વધારો તેના કરતાં મારા હાથ નીચેના કારકુનોને થોડા થોડા પગાર વધારી આપો તો એ લોકોને રાહત મળશે.

લેંબેથ કોન્ફરન્સની ભલામણ

બીન-ગોરાઓ અને ગોરાઓ વચ્ચે સમજુતી

થોડા વખત પહેલા લંડનમાં લેંબેથ કોન્ફરન્સ મળી હતી. આ કોન્ફરન્સ દર દસ વર્ષે મળે છે. તેમાં જગતભરના એંગલીકન બીશપસ ભાગ લે છે. તે કોન્ફરન્સના ઠરાવો દુનિયાભરમાં મહત્ત્વનો ભાગ ભજવે છે.

જાતિભેદની સમસ્યાનો અભ્યાસ અને તેના ઉપરથી હેવાલ તઇયાર કરવા માટે એક પેટા સમિતિ રચવામાં આવી હતી. તેના પ્રમુખ કેપટાઉનના આર્ચબીશપ ડો. જુસ્ટ ડી બ્લેંક હતા. તે હેવાલના આધારે આ કોન્ફરન્સે જાતિભેદની ઝાટકણી કરતો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

આ હેવાલમાં દક્ષિણ, મધ્ય, પૂર્વ અને પશ્ચિમ આફ્રિકાના જાતિભેદના પ્રશ્નોની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી. દક્ષિણ આફ્રિકા વિષે તેમાં નીચે પ્રમાણે ઉલ્લેખ હતો.

"ગોરા સાઉથ આફ્રિકનના જેટલો જ હકક કાળા અને રંગીન સાઉથ આફ્રિકનને આ ખંડમાં રહેવાનો છે. તેથી પ્રજાના દરેક વિભાગો વચ્ચે સમજુતી અને સમાધાન વહેલામાં વહેલી તકે થાય એ ઇચ્છવા જેવું છે. સાઉથ આફ્રિકન ચર્ચની સાથે આ સમિતિ બીન-ગોરાઓને થતા અન્યાય સામે વિરોધ નોંધાવે છે. એપાર્ટહેડના ઓઠા નીચે કરવામાં આવતા જુલમોનો સખત વિરોધ આ સમિતિ કરે છે.

કાયદાની દ્રષ્ટિએ સાઉથ આફ્રિકાના દરેક નાગરિકને, ગમે તે જાતિનો હોય તો પણ સમાન દરજ્જો ભોગવવાનો હક છે. બીન-ગોરાઓને રાજ્યનો કારભાર ચલાવવા માટે અને રાષ્ટ્રના ઘડતર કરવા માટે જન્મસિદ્ધ હકક હોવો જોઇએ.

આ સમિતિ એમ માને છે કે જો દક્ષિણ આફ્રિકામાં જુદી જુદી જાતિઓ રહેવાનીજ હોય તો તે એપાર્ટહેડના સિદ્ધાંતથી નહિ રહી શકે. તેમાં અન્યાય રહેલો છે. પરંતુ જો સંપથી, શાંતિથી અને ન્યાયથી આ ખંડનાં લોકો રહેવા માગતા હોય, તો દરેક જાતિએ એક બીજાને સમજવાનો પ્રયત્ન કરવો પડશે અને સાથે રહેવાનો સુમેળ સાધવો પડશે. સૌ જાતિને એક બીજા ઉપર આધાર રાખ્યા સિવાય છુટકો નથી.

આજે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જાતિભેદના બારામાં સખત લડત ચાલી રહી છે. તેના વિષે જગતના બીજા ભાગોમાં સત્ય હકીકત જાણમાં નથી. એપાર્ટહેડના નામે થતા અન્યાયને બીજાઓએ નજીવા ન ગણવા જોઇએ. તેથી હાનિ થવા સંભવ છે.

ગોરાઓને એવો ડર છે કે જો બીન-ગોરાઓને પુરેપુરી તક આપવામાં આવે સમાન દરજ્જો આપવામાં આવે તો તેઓની નાની સંખ્યા હોવાને કારણે તેઓ ઘરબાર વગરના અને રોજી પેદા કરવાના સાધન વગરના થઇ જાય. તેજ કારણથી ગોરાઓ પોતાના હાથમાં સત્તા રાખી કાયમને માટે સર્વ સત્તાધીશ રહેવા માગે છે.

આ ડરને કારણે ગોરી સત્તા જુદા જુદા સમયે નવા રસ્તાઓ શોધે છે. કોઇવાર સેગ્રેગેશન, કોઇવાર સેપેરેશન તો કોઇવાર એપાર્ટહેડ શબ્દોનો ઉપયોગ કરી જગતને તેઓ ન્યાયશીલ છે તેવો ભાસ કરાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે. કોઇ પણ હિસાબે તેઓ સત્તા મૂકવા માંગતા નથી. ડર ઉપર રચાએલી આ રાજનીતિ છે.

આ ચર્ચની સમિતિ સ્પષ્ટપણે જાહેર કરે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારની આ નીતિનો તેઓ વિરોધ કરે છે. દરેક જાતિ વચ્ચે સુમેળ સધાય, દરેકને ન્યાય મળે, દરેકનો દરજ્જો પણ સમાન બને તે જોવા આ ચર્ચ આતુર છે."

પ્રેસીડેન્ટ આઇસનહાવરની મીડલ ઈસ્ટની નીતી ઉપર શ્રી. નહેરૂ

ગયા અઠવાડીયામાં, યુનાઇટેડ નેશન્સની જનરલ એસેમ્બલીમાં પ્રેસીડન્ટ આયઝનહાવરે, મીડલ ઇસ્ટના સવાલનો ઉકેલ કરવા માટે એક પ્લેન રજુ કર્યો હતો, આ ઉપર ફોરીન એફેર્સની લોવર હાઉસમાં ડીબેટમાં, શ્રી નહેરૂએ પોતાના મત દર્શાવ્યા હતાં. એમનું કહેવું હતું કે મીડલ ઇસ્ટની આર્થીક નીતી સારી છે, પણ એ ત્યારેજ લાભદાયક નીવડશે, જ્યારે, ત્યાંની રાજનૈતીક નીતી બદલવામાં આવશે. હીંદનો મત દર્શાવતા શ્રી નહેરૂએ જણાવ્યું કે લેબનનમાંથી અને જોર્ડનમાંથી પરદેશી લશ્કરોને કાઢી નાંખવા જોઇએ. હીંદ હંમેશા એ ચોખવટ કરી છે કે કોઇપણ જાતની પોલીસ ફોર્સને તેઓ આવકારી નહીં શકે. વધુમાં શ્રી નહેરૂએ જણાવ્યું કે યુનાઇટેડ નેશન્સના ઠરાવો ત્યારે જ લાભદાયક નીવડી શકે જ્યારે એમની પાછળનો હેતુ સારા હોય. આજે મીડલ ઇસ્ટમાં પરિસ્થિતિ ઘણી બદલાઇ ગઇ છે, અને એ વસ્તુ યુનોએ સ્વિકારવાની જરૂર છે. આર્થીક ઉકેલોથી રાજનૈતીક સવાલોનો ઉકેલ નહીં થાય.

વડા પ્રધાન મી. સ્ટ્રાઈડમનું અવસાન

વડા પ્રધાન મી. સ્ટ્રાઈડમ જેઓ થોડાક સમયથી ગંભીર બીમારીને વશ થઇ કેપટાઉનની ગ્રુટ સ્કયુર હોસ્પીટલમાં હતા, તેઓ ૨૪મી ઓગસ્ટ ને રવીવારે સવારના મૃત્યુ પામ્યા હતાં. તેઓ યુનીયનની સરકારના પાંચમા વડા પ્રધાન હતા. તેઓ એક ચુસ્ત આફ્રિકાનર હતા અને તેઓ એ વિચાર ના હતા કે, દક્ષિણ આફ્રિકામાં આફ્રીકાનરોને રાજ્ય કરવાનું ભગવાન ની મરજી છે. તેઓ પોતાના આદર્શો માટે એટલા મક્કમ હતાં કે, એમના અનુયાયીઓ એમનામાં પુર્ણ વિશ્વાસ ધરાવાત હતા, અને એમના વિરોધી ઓમાં તેથી સખ્ત વિરોધ પેદા થતો.

૧૯ વરસની ઉંમરે એમનું ભણતર પુરૂં કર્યાબાદ, તેઓ ઓસ્ટ્રીચોના ખેડુત બન્યા. બે વરસ પછી, આ વેપાર ભાંગી પડયો, અને ત્યારબાદ પોકાનીસ સ્ટ્રાઇડમ, વારાફરથી સીવીલ સર્વન્ટ, વકીલ અને એક રાજનૈતિક પુરૂષ બન્યા.

તેઓને પોતાના મતોમાં અને આદર્શોમાં પુર્ણ શ્રદ્ધા હતી. તેઓ એક મહાન ભાષણકાર પણ હતા. મી. સ્ટ્રાઇડમ એક વસ્તુમાં માનતા હતાં કે, આ દેશમાં કાળા-ગોરામાં કોઇ દીવસ સેળભેળ નહીં થઇ શકે. બીજુ તેઓ આ દેશને એક રીપબ્લીક તરીકે જોવા ઇચ્છતાં હતાં.

૧૯૨૯માં તેઓ નેશનાલીસ્ટ સભ્ય તરીકે પાર્લામેન્ટમાં દાખલ થયાં તેઓ ડૉ. મલાનની નેશનલ પાર્ટીના ચુસ્ત સભ્ય હતા અને ૧૯૪૮માં જ્યારે નેશનાલીસ્ટ સરકાર ચુંટણીમાં જીતી ગઇ ત્યારે તેઓ ડૉ. મલાનની કેબીનેટ માં મીનીસ્ટર ઓફ લેન્ડસ એન્ડ ઇરીગેશન હતા. જ્યારે ડૉ. મલાન બ્રીટન ની રાણીના રાજ અધિવેશનમાં ગયા હતાં ત્યારે, મી સ્ટ્રાઇડમ અહીં ડેપ્યુટી વડા પ્રધાન તરીકે સ્થાન સંભાળ્યું હતું, ૧૯૫૪માં ડૉ મલાન રીટાયર થયા ત્યારે, મી. સ્ટ્રાઇડમ એમની જગ્યાએ આવ્યાં અને ત્યારબાદ ડૉ. મલાનની ઇજારદાપણાની નીતીને પુર્ણ રીતે લાગુ પાડવાનો પ્રયત્ન કર્યો

૧૯૫૭માં એમને ફ્લેગ આમેન્ડમેન્ટ બીલ સ્વિકાર્યું જેથી, દક્ષિણ આફ્રીકાના રાષ્ટ્રીય ધ્વજોમાંથી, યુનીયન જેકનું સ્થાન રદ થઇ ગયું. ત્યારબાદ એમને એવું નીવેદન જાહેર કર્યું જેથી દક્ષિણ આફ્રિકામાં એકજ રાષ્ટ્રીય ગીત— "ડી સ્ટેમ" રહ્યું, અને "ગોડ સેવ ધી ક્વીન" રદ થઇ ગયું.

નવેમ્બર ૧૯૫૭માં તેઓ બીમાર પડયા. આ વરસની જાન્યુવારીમાં એવું જાહેર થયું હતું કે તેઓના ફેફસામાં રોગ લાગુ પડયો હતો, અને તેમનું હૃદય ઘણું નબળું થઇ ગયું હતું. એમના મરણના ખબરથી ઘણા દેશોમાંથી સહાનુભૂતીના તારો આવવા માંડયા હતા, તેઓની પાછળ, તેમની વિધવા એક દીકરી અને એક દીકરો છે.

મી. સ્ટ્રાઇડમના મરણથી આફ્રિકાનરોને મહાન ખોટ પડી છે, અને નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીમાં એમની જગ્યા ખાલી પડશે. આજે નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીમાં તડ છે અને મી. સ્ટ્રાઇડમના જવાથી આ ભામલા વધશે.

મી. સ્ટ્રાઈડમ એક મહાન દક્ષિણ આફ્રિકન જ નહીં પણ એક મહાન આફ્રિકાનર હતાં. અને તેઓનો મત એ હતો કે આફ્રિકાનરો, ઇશ્વરી ઇચ્છા થી આ દેશમાં રાજ્ય કરે છે. આ મત, એમના દરેક કાર્યમાં આગળ પડતો ભાગ ભજવતો હતો. તેઓ પોતાના મતને આધીન થઇ, લીધેલા રસ્તા ઉપર મક્કમતાથી મરણની છેલ્લી ઘડી સુધી રહ્યા હતા.

દારૂનો ગેર-કાયદેસર વેપાર

છેલ્લા આઠ વરસથી હીંદમાં દારૂના વેપાર ઉપર પ્રતિબંધો મુકવામાં આવેલા છે, તે છતાં હજુ મુંબઇ અને હીંદના બીજા ભાગોમાં ગેર-કાયદેસર રીતે દારૂ વહેંચવામાં આવે છે. પોલીસની સખત તપાસ છતાં દર મહીને કેટલાએ વેપારીઓ દારૂનો ધમધોકાર વેપાર ચલાવે છે.

હીંદના બંધારણ મુજબ, આખા દેશમાં દારૂ બંધી આવવી જોઇએ. ૧૯૫૫માં આ સવાલ ઉપર ચર્ચા કરવા માટે એક કમીટી સ્થપાઇ હતી. તેઓએ નિર્ણય કર્યો હતો કે ૧૯૫૮ ના વરસની એપ્રીલમાં, હીંદમાં દારૂ બંધી આવવી જોઇએ. તે છતાં સરકારે જુદા રાજ્યોને પોતાની બંધગી શરૂ કરવાની તારીખ પોતાને અનુકુળ પડે ત્યારે રાખવાનો હક આપ્યો હતો. આજે ૧૨ હીંદી રાજ્યોમાં, પુર્ણ રીતે અને અધુરી બંધગી મુકવામાં આવી છે. એટલે આજે હીંદના ૩૮૦,૦૦૦,૦૦૦ લોકોમાંથી ૧૪૪,૦૦૦,૦૦૦ લોકો દારૂ નથી પીતા. આ માના ઘણા ખરા, ધર્મના બંધનને અંગે પણ દારૂ નથી પીતા. બન્ને હીંદુ અને મુસલીમ ધર્મો માં દારૂ પીવાની મના છે.

ગેર કાયદેસર દારૂ વહેંચવાના ઘણા હુશીયાર તરીકાઓ છે. દાખલા તરીકે, એક બસમાં એક પોલીસ ઓફીસરને દારૂની ગંધ આવતાં, એને આજુબાજુ તપાસ કરી ત્યાં એક નવજુવાને, પોતાના બુશ-કોટ નીચે એક ગરમ પાણીની થેલી પોતાના પેટ સાથે બાંધી રાખી જણાઇ. આ થેલીમાં દારૂ ભર્યું હતો.

બીજો કિસ્સો, એ હતો જ્યારે એક ઘરડી અવસ્થાની બાઇ, અને એક યુવતી રસ્તામાં ચાલી રહ્યા હતાં. ઘરડી બાઇ જેની ઉંમર ૬૦ વરસ ઉપર હશે, એ ગર્ભવંતી જણાઇ. પોલીસને શક જવાથી બન્નેની તપાસ લેવામાં આવી ત્યારે, બન્નેના પેટ ઉપર દારૂની રબરની બાટલીઓ બાંધેલી હતી આવી રીતે, ગેરકાયદેસર દારૂ નો વેપાર હીંદમાં ચાલી રહ્યો છે. જેથી પોલીસોએ બહુજ ઝીણવટથી કામ-કરવું પડે છે.

હાલ થોડા વખત પહેલા જ પોલીસે દારૂના એક મોટા ગેર કાયદેસર વેપારી ને પકડયો હતો. પોલીસ ચોકીની પાસે જ એક ફ્લેટમાં પુરા સાધનો સાથેની એક ફેકટરી, કે જેમાં બોટલ ઉપર ખોટા લેબલો લગાડવામાં આવતાં હતાં, એની ઉપર પોલીસે દરોડો પાડયો આ ફેક્ટરીનો માલીક ઘણોજ પૈસાદાર, મકાનનો અને ત્રણ મોટરનો માલીક હતો. છેલ્લા ચાર વરસ દરમીયાન આ ફેકટરીમાં એને પા. ૫૨૫,૦૦૦ નફો કર્યો હતો. તેને એક વરસની સખત કેદની સજા કરવામાં આવી હતી.

૧૫મી ઓગસ્ટ ઉપર વડા પ્રધાન નહેરૂનું ભાષણ

દિલ્હીના લાલ કિલ્લાની ટોચ ઉપરથી ઓગસ્ટની ૧૫મીએ, કે જ્યારે હીંદની આઝાદીનું ૧૧મું વરસ બેઠું, ત્યારે વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂએ ભાષણ કરતાં નીચે પ્રમાણે કહ્યું હતું.

"બહારથી અથવા આપણા દેશની અંદરથી જે કોઇ પણ શક્તિ, આપણી એકતાનો ભંગ કરવા માટે, પોતાનું માથું ઉચું કરશે એ આપણી સ્વતંત્રતાને હાની પહોંચાડશે. આપણી એકતા અને સ્વતંત્રતા પહેલી આવવી જોઇએ. એના વગર હીંદ ઉન્નત નહીં થઇ શકે. આજે વેસ્ટ એશીયામાં સ્થીતિ ઘણી ગંભીર છે. આપણે પ્રાર્થના કરીએ કે ત્યાંની સ્થિતિને અંગે બીજુ યુદ્ધ શરૂ ન થાય, અને ત્યાંના સવાલોનો શાંતીથી ઉકેલ થાય." મોટી મેદની સામે રાષ્ટ્રીય ધ્વજ ફરકાવતા શ્રી નહેરૂએ, યાદ કર્યું કે ૧૧ વરસ પહેલાં આ ધ્વજ હીંદની આઝાદીના માનમાં ફરકાવવામાં આવ્યો હતો, પણ આ આનંદનો સમય ઝાંખો ન હતો પડયો ત્યાં હીંદ અને પાકીસ્તાનમાં હુલ્લડોના સમાચાર આવ્યા, અને બાળકોના અને ભાઇ ભાઇ ના ખુનો થવા માંડયાં. શ્રી નહેરૂએ, વધુ બોલતાં જણાવ્યું કે—"આ વખતે આપણે જોયું કે, જીત અને હાર કેટલી પાસે પાસે હોય છે. આપણે મહા બ્રીટીશ રાજ્યને હાથે હાર ન હતી ખાધી પણ, આપણીજ નબળાઇ ઓ અને આપણી વચ્ચેના કુસંપે આપણા આનંદના સમયમાં દુઃખ આપ્યું. હું આજે તમને આ યાદ દેવડાવું છું, કારણકે આજે ફરી આપણી નબળાઇઓ અને આપણો કુસંપ આપણને નીચે ધસડવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યાં છે. હીંદે ઘણી આકરી પરીક્ષાઓ પસાર કરી છે તે છતાં, આઝાદી મેળવી છે, પણ તે દરમીયાન હીંદે પોતાનું મસ્તક કદાપી નીચે નમાવ્યું નથી. હીંદે દુનિયા સામે ઉચ્ચ આદર્શો મૂકયા છે, પણ કહેતાં મને ખેદ થાય છે કે, ઘણી ચીજો આજે આપણા દેશમાં બનવા પામે છે જેથી આપણું મસ્તક શરમથી નીચે ઝુકે છે.

આપણામાં જ દોષો હોય, ત્યારે આપણે બીજાઓને શી રીતે સલાહ આપી શકીએ. આજે આપણે આ લાલ કિલ્લા સામે ઉપસ્થીત થયા છીએ—આજ કિલ્લો એક વખત આપણી ગુલામીની નિશાની હતી, આજે એ આપણી સ્વતંત્રતાની નિશાની છે. આજે આપણે ફરી એકવાર પ્રતિજ્ઞા કરીએ, કે આપણે આપણી સ્વતંત્રતાનું રક્ષણ કરીશું, અને આપણા લોકોને ઉન્નતિને માર્ગે દોરવાનો પ્રયત્ન કરીશું."

હિંદનો નાઇજીરીયા સાથે સંબંધ

આફ્રિકન દેશો સાથે હીંદના વધાતા સંબંધ વિશે, નાઇજીરીયાની સરકાર તરફથી રજુ કરવામાં આવેલા હેવાલ ઉપરથી જણાય છે.

આ હેવાલો મુજબ એમ જણાય છે કે નાઇજીરીયામાં, હીંદનો માલ આ વરસના પહેલા ચાર મહિના દરમ્યાન લગભગ પાઉંડ ૨,૦૦૦,૦૦૦ જેટલો આવ્યો હતો જ્યારે ૧૯૫૭ ના વરસમાં પહેલાં ચાર મહીનામાં પાઉંડ ૧,૩૦૦,૦૦૦ જેટલો માલ ગયો હતો.

૧૯૫૭ના પહેલા ચાર મહિનામાં હીંદમાં નાઇજીરીયાનો માલ ફકત પા. ૧૨૬માંથી આજે પા. ૨૨૬,૦૦૦નો થઇ ગયો છે. સાથે સાથે હીંદ અને નાઇજીરીયા વચ્ચે સંસ્કૃતિક સંબંધ પણ વધી રહ્યો છે. આ વરસે હીંદની સરકારે નાઇજીરીયાના પાંચ વિદ્યાર્થીઓને હીંદની યુનીવર્સીટીઓમાં ભણવા માટે સ્કોલરશીપસ આપી છે.

પશ્ચિમ અને પુર્વના ભેદભાવ

નોરવેની જોઇન્ટ યુથ કાઉંસીલના પ્રમુખ મી. રોલ્ફ શુડર, કે જેઓ આ વર્ષની શરૂઆતમાં હીંદ પાકીસ્તાન તથા સીલોન ખાતે પ્રવાસયાત્રા પર ગયા હતાં. એમનું કહેવું છે કે, પશ્ચિમના લોકોને પુર્વના લોકોના બારામાં હજુ ઘણું જાણવાનું છે.

મી. શુડરનું કહેવું હતું કે ઘણીવાર એમના પ્રવાસ દરમીયાન તેઓ, પોતાના ખરા વિચારો દર્શાવી શકતાં, નહતાં અને ઘણીવાર, તેઓ પોતાના વિચાર સમજાવી પણ શકતાં નહતાં. એટલા માટે એમનું માનવું હતું કે, પુર્વ અને પશ્ચિમના જુવાન લોકોએ શિક્ષણીક મુસાફરીઓ અને કેમ્પો દ્વારા એક બીજાના વધુ સંપર્કમાં આવવું જોઈએ.

એમના પ્રવાસ દરમીયાન મી. શુડર નવી દીલ્હીમાં ઓરગેનાઇઝરસ ઓફ ઇંટરનેશનલ વોલેન્ટરી વર્ક કેમ્પસની ૧૧મી કોન્ફરન્સમાં હાજર રહ્યા હતાં. ત્યાં એમણે એશીયાના વર્ક કેમ્પસ અને યુરોપના વર્ક કેમ્પસ વચ્ચે ફરક જોયો હતો. યુરોપના કેમ્પસમાં, જુવાન લોકોને બીજા દેશોના જુવાનોને મળવાનો મોકો મળતો હતો, સાથે સાથે તેઓ ખેતીમાં, અથવા જુવાનો માટે હોસ્ટેલસ બાંધવા માટે, અને શરણાર્થિઓની મદદ માટે, પોતાનો સમય આળતાં હતાં. જ્યારે એશીયાના કેમ્પોમાં, દેશની આર્થીક ઉન્નતિ માટે મહેનત થતી હતી, જેથી ખાસ કરીને ગામડાઓમાં લોકોના જીવનનું ધોરણ ઉંચું લઇ આવી શકાય.

પાકીસ્તાનમાં એમને લાહોરમાં, બહેરા અને મૂંગાઓ માટેની એક સંસ્થાની મુલાકાત લીધી હતી.' અહીં અપંગ, બાળકોને ફાયદાકારક શિક્ષણ આપવામાં આવતું હતું.

ત્રણે દેશોમાં, એમના પ્રવાસ દરમીયાન મી. શુડર, ઘણા જુવાનોને મળ્યાં હતાં, અને ઘણી સભાઓમાં એમણે ભાષણો કર્યો હતાં, એમને પશ્ચિમના દેશોના જુદી જાતના જીવન બતાવતી ફિલ્મો પણ એ અવસર ઉપર બતાવી હતી. (યુનેસ્કોમાંથી.)

હીંદનો કપાસનો વેપાર

હિંદ પોતાનો કપાસનો વેપાર વધારવા માટે બનતો પ્રયત્ન કરી રહ્યું છે. આજે પરદેશમાં હીંદની કપાસની માંગ ઘણી છે. તેથી સરકાર, આવતાં થોડા વરસોમાં લગભગ પા. ૨,૨૫૦,૦૦૦ કપાસ માટે વાપરવા માંગે છે. આજે કપાસનો વેપાર હીંદમાં નાનામાં નાનો ગણાય છે, અને જે કપાસ ઉત્પન્ન થાય છે તે મોટે ભાગે, હીંદમાં જ વપરાઈ જાય છે. અને પરદેશ મોકલવા માટે વધુ કપાસ બહું વધતી નથી. પણ છેલ્લા થોડા વરસોમાં કપાસનો વેપાર ઘણો સુધરી ગયો છે. ૧૯૫૬માં લગભગ ૯,૦૦૦ ટન કપાસ પરદેશ મોકલવામાં આવી હતી. કપાસના ઘરાકોમાં હાલ સોવીયેટ યુનીયન અને ઇસ્ટ જર્મની પણ છે. છેલ્લા બે વરસમાં આ બે દેશોને ૩,૫૦૦ ટન કપાસ વેંચવામાં આવી હતી. આજે હીંદની કપાસ દુનીયાની સારામાં સારી કપાસની હારમાં ગણાય છે. એટલા માટે આજે ઇન્ડીયા કપાસ બોર્ડની નીચે, કપાસનો વેપાર વધારવાના બધા પ્રયત્નો કરવામાં આવી રહ્યા છે.

આકાશયાનની મોટી હોનારત

મરણ	તારીખ	વિગત
૧૨૯	૧૮-૬-૧૯૫૩	યુનાઇટેડ સ્ટેટનું મીલીટરી એરોપ્લેન ટોકીયો પાસે તુટી પડેલું.
૧૨૮	૩૦-૬-૧૯૫૬	યુનાઇટેડ સ્ટેટનાં બે કમર્શીયલ પ્લેનો કોલોરાડો રીવર પાસે સામ સામે અથડાયેલાં
૯૯	૧૪-૮-૧૯૫૮	આમસ્ટરડામથી ન્યુયોર્ક જતું ડચ પ્લેન ગેલ્વેનથી ૧૦૦ માઇલ પર એટલાંટીકમાં ડુબ્યું.
૮૭	૨૦-૧૨-૧૯૫૨	યુનાઇટેડ સ્ટેટ એરફોર્સનું પ્લેન વોશીંગટનના લાર્સન બેઇઝથી ઉડતાં જ બળ્યું.
૮૦	૧૨-૩-૧૯૫૦	ડબલીનથી સોકર ટીમ લઇને આવતું પ્લેન કાર્ડીફ પાસે બળી ગયું.
૭૯	૧૧-૮-૧૯૫૭	સેન્ટ્રલ આફ્રિકા એરવેઇઝનું ઇગ્લંડથી ક્વીબેક જતાં ઇસાઉન પાસે તૂટી પડ્યું.
૭૪	૨૦-૬-૧૯૫૬	વેનેઝુલા એર-લાઇનનું એરોપ્લેન ન્યુયોર્ક જતાં ન્યુજર્સી પાસે તુટી પડેલું.
૬૬	૬-૧૦-૧૯૫૫	યુનાઇટેડ આફ્રીકન લાઇનનું સાનફ્રાંસીસ્કોથી ન્યુયોર્ક જતાં વાયોમીંગ પાસે પડ્યું.
૬૫	૧૮-૫-૧૯૫૫	કાસાબ્લાંકામાં બેલજીયન સાબેના એર લાઇનરનું એરોપ્લેન બળી ગયું.
૬૨	૯-૧૨-૧૯૫૬	વાનકુવરથી કાલગરી જતાં વેસ્ટર્ન કેનેડામાં એરોપ્લેન તુટી પડ્યું.
૬૧	૮-૧૨-૧૯૫૭	એરોલાઇનીસ આર્જેન્ટીના બીલીવાર પાસે તુટી પડ્યું.
૩૮	૯-૮-૧૯૫૮	સેન્ટ્રલ આફ્રિકન એરવેઇઝનું સોલસબરીથી લંડન જતાં બેંગાઝી પાસે પડ્યું.

પરદેશના હિંદીઓને રાષ્ટ્રપતિનો સંદેશો

હિંદના પ્રમુખ, ડો. રાજેન્દ્રપ્રસાદે, ૧૫મી ઓગસ્ટને દિવસે પરદેશમાં વસતા હીંદીઓને નીચે પ્રમાણે સંદેશો મોકલ્યો હતો.

પ્રમુખશ્રીએ પોતાના સંદેશામાં જણાવ્યું હતું કે "છેલ્લા વરસોથી આપણે, આપણી આર્થિક યોજનાઓને યશસ્વી બનાવવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યા છીએ આપણી સામે ઘણી મુશ્કેલીઓ પણ આવી હતી પણ આપણે બહાદુરીથી એનો સામનો કર્યો છે. ઘણા લોકો આપણી બીજા પાંચ વરસની યોજનાને વધુ આશાવાદી ગણે છે. ઘણા એમ પણ માનતાં હશે કે, આ યોજના આપણા દેશના ઓછામાં ઓછા ભાગની પણ માંગ પુરી નથી પાડતી. હું આ બધાને અરજી કરૂં છું કે, તેઓ પોતાના મતોને બાજુ મુકી દેશના આગળ પડતા નેતાઓના મતને સ્વીકારે. જો દરેક વ્યકિત પોતાની જુદાઇઓ બાજુ મુકી, આ યોજનામાં પોતાનો પુરેપુરો સાથ આપવાની તઇયારી રાખશે તોજ એ સફળ થઇ શકશે. આપણા દેશના ઘણા વિચારૂ લોકોમાં છેલ્લા થોડા સમયથી સરકારની નીતી વિષે ટીકાઓ સંભળાય છે. આપણી ઉન્નતિ જોતાં આ સ્વભાવિક છે, તે છતાં આપણી ટીકા ફાયદાને માટે હોવી જોઇએ, ન કે આપણા પોતાના સ્વાર્થ માટે અને કોઇપણ ટીકા વિચારીને થવી જોઇએ, અને જો આમ આપણે કરીશું, તો આપણે ધરેલો ધ્યેય, સહેલાઇથી પાર થશે. જો આપણી સામે, કઠીનાઇઓ આવી છે, તે તો એની હારમાં, આપણે ટુંક સમયમાં, આપણા દેશમાં ઘણું મેળવ્યું છે, જેથી આજ દેશમાં નહીં; પણ દુનીયાના બીજા દેશોમાં આપણે માટે માન ઉત્પન્ન થયું છે. આજે, આ શુભ દિને, આપણે બધાએ ફરી નિર્ણય કરવો કે, આપણે ઉન્નતિને માર્ગે વગર સંકોચે ચાલીશું અને બધી રીતે હીંદની ઉન્નતિમાં મદદ આપીશું, જેથી આપણા આ દેશમાં એક સુધડ રાજ્ય સ્થપાય.'

હિંદના ગામડાઓમાં વિજળીની સગવડ

હિંદમાં લગભગ ૫૫૮,૦૮૯ ગામડાં છે, અને લગભગ ૮૨.૭ ટકાના હીંદના લોકો આ ગામડાઓમાં વસે છે. એક ગામડાની આમ જનતા વધારે ૧૦,૦૦૦ની હોય છે. જ્યારે, હીંદની પાંચ વરસની યોજના ઘટડાતી હતી, ત્યારે આ બધા ગામડાઓમાં વિજળીની બત્તી પહોંચાડવાનો એમનો ઇરાદો હતો. એ વખતે હીંદના ૩,૦૭૫ ગામડાઓમાં વિજળી હતી. પાંચ વરસની યોજના ના અંતમાં આ સંખ્યા ૬,૫૦૦૦ સુધી વધી હતી.

બીજી પાંચ વરસની યોજના સાથે સરકારની ઘણી આશાઓ અમલમાં મુકાઇ હતી. અને ૧૯૫૧માં જ્યારે આ યોજનાનો સમય પુરો થશે ત્યાર સુધીમાં હીંદના ૧૬,૫૦૦ ગામડાઓને વિજળી મળશે. આજે જે ગામડાઓને વિજળીની સગવડ મળી છે તે બધા લગભગ દક્ષિણમાં મદ્રાસ, મૈસોર, કેરાલા અને આંધ્રના ગામડાઓ છે, અને ઉત્તરમાં ઉત્તર પ્રદેશ, પંજાબ અને બીહારમાં છે. ગામડાઓમાં વિજળી સ્થાપવી ઘણી અઘરી છે અને આને, લીધે ઘણા તાણાતી પણ [illegible] હોય છે. એટલા માટે હીંદની સરકારે આ યોજના ધીમે ધીમે અમલમાં મુકવાનો નિર્ણય કર્યો છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

જાત જાતનાં નાયલન, રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, સ્ત્રીઓ બાળકો અને પુરૂષો માટે ઉત્તમ જાતના વુલન જર્સી, પુલોવર, કારડીગન્સ અને બચ્ચાઓ માટે—સુટીઝ, બીબ્સ, બ્લેન્કેટસ, શોલ્સ; નેપકીન્સ વિગેરે.

દરેક જાતના માલ માટે તપાસ કરવા ભલામણ.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન: ૩૪-૧૩૪૯ — બોકસ ૧૫૪૯.

લોભ અને કરુણા

(મુકુલભાઈ 'લોકજીવન'માંથી)

(તા. ૧૫-૮-૫૮ના અંકથી ચાલુ)

૨૬

નરકયાતના!

આથમતી વેળાએ ટોમ પોતાના અંધારા અને ભેજવાળા ઓરડાની પાસે ભગવાનને યાદ કરતો બેઠો હતો. એવામાં ખેતરેથી કામ કરીને પાછાં ફરતાં ગુલામ સ્ત્રી-પુરૂષોની લંગાર આવતી તેણે જોઈ. બાપડાં ગુલામો આખો દિવસ કપરી મજૂરી કરીને સાવ લોથપોથ થઈ ગયાં હતાં.

કોઈના પણ મોં પર આશા કે આનંદની એક આછી રેખા સુદ્ધાં દેખાતી ન હતી. મરેલાં ઢોર જેવાં નીચે મસ્તકે તેઓ માંડ માંડ પગલાં ભરતાં હતાં. કેટલાય દિવસના ભૂખ મરાથી જાણે પીડાતાં હોય એવાં તેઓ જણાતાં હતાં. દરેકના મુખ પર ચીંતાની ઘેરી છાયા દેખાતી હતી કે, આ નરકાગારમાંથી અમારો કદી છુટકારો થશે કે નહીં?

પોતપોતાના ઓરડા પાસે આવીને તેઓ ઉભાં રહ્યાં, એટલે લેગ્રીના એક ગુલામ નોકરે આવીને દરેકને એક એક વાટકી ઘઉં આપ્યા. ટોમને પણ તેણે ઘઉં આપીને કહ્યું: "અલ્યા, આ ઘઉં લે અને ઘંટીએ દળીને એના રોટલા કરી ખા."

લેગ્રીના ગુલામ નોકરો પણ લેગ્રીની સાથે રહીને એના જેવા નિર્દય બની ગયા હતા અને પોતાનાં જ ગુલામ ભાઈબહેનોની સાથે અમાનુષી વર્તાવ કરી લેગ્રીને ખુશ કરવા સદા પ્રયત્ન કરતા હતા!

માણસોની સંખ્યાના પ્રમાણમાં ઘંટીઓ ઘણી ઓછી હતી. તેથી દળવા માટે પડાપડી થવા લાગી. બળવાન ગુલામો નબળા અને માંદલા ગુલામોને ધક્કા મારી પોતે દળવા બેસી જતા હતા. સ્ત્રીઓમાં પણ પડાપડી થતી હતી. ભૂખ, તરસ, અપમાન, માર અને અત્યાચારથી ત્રાસી ગયેલાં એ બાપડાં ગુલામો પણ એકબીજા પ્રત્યેની સહાનુભૂતિ અને લાગણી ગુમાવી બેઠાં હતાં!

સેમ્બો તો ખાઈખપુસીને બિચારી લુસી પાછળ પડ્યો હતો. તે પોતાના ઘઉં લઈને લુસી પાસે આવ્યો અને માલિકીપણાનો પોતાનો દાવો રજુ કરતો હોય એમ બોલ્યો: "એય, મારા ઘઉં પણ દળી નાખજે. તું મારી ઘરવાળી છે ને! આજે તારા હાથના ગરમ ગરમ રોટલા ચખાડજે. તું આવી છે, એટલે હવે મને એટલી નિરાંત રહેશે."

લુસી તો રાક્ષસ જેવા સેમ્બોનાં આવાં મલિન વચનો સાંભળીને છળી ઉઠી. તે ત્રાસભર્યો અવાજે બોલી: "ખબરદાર, આવી રીતે મારી સાથે વાત કરી છે તો! તને ભગવાનનો ડર છે કે નહીં? મૂઆ, પરાઈ ઓરતને આમ પજવતાં તને લાજ નથી આવતી?"

સેમ્બો ખીખી હસતો હસતો નફટાઈથી બોલ્યો: "ઓહો, તારો મિજાજ તો ભારે છે ને! પણ એય વાંદરી, સાંભળ, હવે પછી તેં મારી સાથે આવી આડી વાત કરી છે ને તો ચાબુકે ચાબુકે ફટકારી કાઢીશ, સમજી કે? મૂરખી, વગર મોતે શું કામ મરવા માગે છે?"

લુસી—"અરે, કાલે મારી નાખવી હોય તો આજે જ મારી નાખને! તારા જેવા સેતાનના હાથમાંથી જલદી છુટકારો થાય એ જ હું તો ભગવાન પાસે માગું છું."

એ સાંભળીને સેમ્બો તેને ફટકારવા ધસ્યો; પરંતુ બાજુમાં ઉભા ઉભા આ તમાશો જોતા કુઈમ્બોએ સેમ્બોને અટકાવી કહ્યું: "અલ્યા, તું લુસીને માર મારીને શેઠનું નુકસાન કરવા માગે છે કે? આજે શેઠને બધી વાત ન કહી દઉં તો મારૂં નામ કુઈમ્બો નહીં."

સેમ્બો એટલા જ તુચ્છકારથી બોલ્યો: "હવે બેસ, બેસ! નકામી શેખી ન કર. તું પેલી ચારપાંચ ગુલામડીઓને ધક્કો મારીને તારાં ઘઉં દળવા બેસી ગયો હતો, ત્યારે તારૂં ડહાપણ ક્યાં ચરવા ગયું હતું? શેઠે જ મને લુસી ને સોંપી છે. હું એની સાથે મન ફાવે તેમ વર્તીશ. એમાં તારા બાપનું શું જાય છે?"

ટોમ આ બધું જોઈને મનમાં ખુબ દુઃખી થયો. લુસી બિચારી મરેલાં જેવી તો હતી જ; એમાં આ નરાધમ એને પજવવામાં પાછી પાની કરતો ન હતો. હજી તો એ બાપડીની કોણ જાણે કેટલીય પજવણી થવાની બાકી હશે! હે ભગવાન!

મધરાત પછી ઘંટી ખાલી પડી એટલે ટોમ પોતાના ઘઉં દળવા ઉઠ્યો. ત્યાં તેણે અંધારામાં બે ગુલામ સ્ત્રીઓ ને એક ઘંટી પાસે બેઠેલી જોઈ. તે બીમાર જેવી લાગતી હતી અને દુઃખની વેદનાથી હબુસતી હતી. ટોમે તેમની પાસે જઈને પ્રેમાળ અવાજે કહ્યું: "બહેનો, તમે બીમાર લાગો છો. લાવો, હું તમારા ઘઉં દળી આપું."

ગુલામ સ્ત્રીઓએ આવા દયાના બોલ અહીં પહેલી વાર જ સાંભળ્યા. અપમાન, તુચ્છકાર અને કનડગત સિવાય અહીં સ્ત્રીઓ માટે બીજું હતું જ નહીં! એટલે તેમણે આશ્ચર્ય પામી ટોમ ભણી જોયું. ટોમ તેમને દેવ જેવા જ લાગ્યો.

ટોમે તેમના ઘઉં લઈને દળી આપ્યા. પછી પોતાના ઘઉં પણ દળ્યા. પેલી બાઈઓએ પણ એના બદલામાં ટોમને માટે રોટલા ઘડી આપવાનું માગી લીધું.

જ્યારે એ દુઃખી સ્ત્રીઓ ધીમે ધીમે રોટલા બનાવતી, ત્યારે ટોમ તાપણા ને અજવાળે બાઈબલ વાંચવા બેઠો. એ જોઈને એક બાઈએ પૂછ્યું: "ભાઈ, તમે શું વાંચો છો?"

ટોમ બોલ્યો: "આપણું ધર્મ-પુસ્તક બાઈબલ. એમાં ભગવાનનાં વચનો વાંચીને મને ખુબ શાંતિ અને આનંદ મળે છે."

એ સાંભળીને એ બાઈ બોલી: "ભાઈ, અહીં આવ્યા પછી પહેલી જ વાર મેં બાઈબલનું નામ સાંભળ્યું! અહીં ભગવાનને દેશવટો આપવામાં આવ્યો છે. ભગવાનનું નામ સાંભળતાં વેંત લેગ્રી અને તેના મળતિયાઓ છળી ઉઠે છે. ભાઈ, તમે પણ સંભાળજો. એ રાક્ષસો તમનેય જંપવા દેશે નહીં."

ટોમ શાંતિથી બોલ્યો: "મારાં બહેન, ભગવાનમાં મને ખુબ વિશ્વાસ છે. તે પોતાનાં નિરાધાર બાળકોને કદી છોડતો નથી. એ તો આપણી વચ્ચે આવીને સદા રહેલો જ છે."

એટલે બીજી બાઈ જરા ઉશ્કેરાઈને બોલી: "એ ભગવાન ક્યાં બેઠો છે એ મને જરા કહેશો? એની પાસે ગયા વિના અહીંની નરકયાતનામાંથી મારો છુટકારો થાય એમ લાગતું નથી! લેગ્રીના સેતાન જેવા નોકરો મને નાહક પજવ્યા કરે છે અને માર માર્યા કરે છે. અમે બાઈ માણસ શું કરી શકીએ! અમારૂં કોઈ બેલી નથી! એક પણ દિવસ મધરાત પહેલાં હું ખાવાનું પામી નથી. ખાઈને માંડ માંડ સૂઉં, એટલામાં તો પરોઢિયું થઈ જાય છે. અને ખેતરે પરાણે જવું પડે છે. આવો ત્રાસ હે ભગવાન, અમારે ક્યાં સુધી સહન કર્યા કરવો? ભગવાને અમને સ્ત્રી શા માટે ઘડી હશે? આવા નરાધમોની ભૂખ સંતોષવા માટે જ કે? ભાઈ, ભગવાન ક્યાં છે એની મને ખબર પડે તો એનાં ચરણ આગળ છાતી કૂટી કૂટીને, માથું પટકી પટકીને, પોશ પોશ રડીને મારા કારમા દુઃખની એને બધી જ વાતો કહું. હે ભગવાન, હવે મારાથી આ દુઃખ સહન થતું નથી!"

ટોમ—"બહેન, ધીરજ રાખ. ભગવાન બધું જુએ છે. તે આપણને આ દુઃખમાંથી જરૂર છોડાવશે."

એ સાંભળીને પેલી બાઈ હાંફતી હાંફતી ઉશ્કેરાટમાં બોલી: "ભાઈ, એવું સાંભળી સાંભળીને તો હવે હું થાકી ગઈ છું. ભગવાન પર વિશ્વાસ રાખી રાખીને પણ હું ત્રાસી ગઈ! અમારી ધીરજની પણ હદ હોય કે નહીં? ભગવાન જો આમ ગરીબનું, નિરાધારનું સાંભળતો હોત તો આવી યાતનામાંથી તેણે અમારા જેવી રાંક અબળાઓને ક્યારની ઉગારી લીધી હોત. પણ એ ભગવાન આપણું કશું સાંભળતો જ નથી. મેં માથું પટકી પટકીને કેટલીય વાર ભગવાનને કારમા દુઃખ અને અત્યાચારમાંથી બચાવવા કરગરીને આજીજી કરી છે; પણ આ અભાગણીને બચાવવા ગરીબનો બેલી કહેવાતો ભગવાન નવરો જ નથી પડતો! મને તો હવે લાગે છે કે, આપણો ભગવાન છે જ નહીં. અને મને ગળા સુધી ખાતરી છે કે, આ નરક જેવી જગ્યાએ તો ભગવાન નથી જ નથી! બસ, હવે હું થાકી ગઈ. ચાલો, આપણે આ પાપી પેટનો ખાડો પૂરી લઈએ અને જલદી જલદી સૂઈ જઈએ. થોડી વારમાં જ સવાર થઈ જશે અને પાછાં એ જ ગોઝારા ચક્કરમાં આપણને પિલાવાનું શરૂ થઈ જશે. હે મારા ભગવાન, તું જરા વધારે દયાળુ થા અને અમ નિરાધાર તરફ જો!"

પછી ત્રણે જણાંએ મૂંગાં મૂંગાં યંત્રવત્ જમી લીધું. જમવાનું પૂરૂં થતાં બંને સ્ત્રીઓ સૂવા માટે પોતાના ઓરડામાં જતી રહી.

પરંતુ ટોમ કારમા ત્રાસથી અકળાઈ ઉઠેલી આવી દુઃખી બહેનોનો વિચાર કરતો અને તેમને ધીરજ તથા હીંમત આપવા ભગવાનને આર્દ્રપણે પ્રાર્થના કરતો ત્યાં ને ત્યાં ઘોર અંધારામાં બેસી રહ્યો.

(ચાલુ)

સુકાં મરચાં

અમારે ત્યાંથી હમેશાં નીચે મુજબ મરચાં મળશે: ૩૩ રતલની ગુણી ૩૩–૬ ૧૫ રતલની ગુણી ૧૬–૬; ૬ રતલની ગુણી ૭–૬ અને અઢી રતલનાં પારસલની ૪–૩ પોસ્ટેજ સાથે. તેમજ આફ્રિકન મેઈડ ઝાડુ લાંબા હેન્ડલનાં ૨૪–૬ ડઝન. ઓર્ડર સાથે પૈસા મોકલવા મહેરબાની કરવી.

MAARMANS PTY LTD.
Box 26, Phone 128.
Brits Transvaal.

વિનિત જોડણી કોશ

(ગુજરાતી-ગુજરાતી ડીક્શનરી.)
ગુજરાત વિદ્યાપીઠનો – કીંમત ૧૮/૬

'Indian Opinion'
P. Bag, Durban, Natal.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર — ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો, પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને ચાર્ટર્ડ ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone: 33-9033. 26 Barkly Arcade,

Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાજું ઉમદા ફ્રૂટ

આંબા અળદ, લીલી અળદ, રતાળ અને સુરણની મોસમ ચાલુ છે. આદુ શી ૧–૦ રતલ, લસણ શી. ૨–૦ રતલ. પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન બજાર ભાવ, પોસ્ટેજ જુદું. બારકીટ ગોલ શી. ૧૦–૬ લાંબી અને સ્કવેર બારકીટ શી. ૧૬–૬ ડઝન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડ્રેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડ્રેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગળ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.

PHONE 33-4691. BOX 2526.

હીંદની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઇન્ડીયા ઈન્સ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રૂસ્તમજી જાલભાઈ રૂસ્તમજી

૧૪૦ ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી જાતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.
રેસીડેન્સ: ૧૧૧ ઇલેવન્થ એવન્યુ,
ડરબન.

ટેલીફોન્સ:
ઓફીસ: ૨૫૮૪૫
રેસીડેન્સ: ૩૬૪૧૩.

'કાશ્મીર પ્રિન્સેસ'

હવાતરાની રોમાંચક કથા

લેખક: શ્રી. અનંત શ્રીધર કર્ણીક

(ગતાંકથી ચાલુ)

ક્યાં ઉતરશું?

અમારી ચોતરફ ટાપુઓ હતા. એક મોટો ટાપુ હતો અને ત્રણ નાના હતા. વચ્ચે વિશાળ જળરાશી હતો. હોનારતના સ્થળથી ગરમ પાણીનો પ્રવાહ અમને 'અ' ટાપુ તરફ ઘસડી ગયો હતો. ઉતરવા માટે મેં એ ટાપુ પસંદ કર્યો. એક તો પ્રવાહે અમને તે તરફ ધકેલ્યા હતા અને એજ દિશામાં જવામાં ઓછો પ્રતિકાર વેઠવો પડશે એવી મારી ધારણા હતી. 'બ' કે ગ્રેટ નાટુના ટાપુઓ કરતાં આ 'અ' ટાપુ ઉતરવા માટે મને વધુ અનુકુળ લાગ્યો કારણ 'બ' ટાપુ ટેકરીમાળ લાગતો હતો અને ગ્રેટ નાટુના સપાટ હોવા છતાં નાળીએરીનાં વૃક્ષો તથા ગીચ ઝાડોથી તે અસ્પષ્ટ લાગતો હતો.

દીક્ષિતને મેં બુમ પાડીને કારણ આપ્યા વિના કહ્યું: 'આપણે આ ટાપુ પર ઉતરીએ' અને મેં 'અ' ટાપુ ચીંધી બતાવ્યો અને પાઠકને પણ એ જ રીતે બુમ પાડી.

અમારા જખમ

હવે જીવન ટકાવવા માટેનો બીજો તબક્કો આરંભાયો હતો. પાઠક, હું અને દીક્ષિત લગભગ સાથે હતા અને બીજા બે અમારાથી દોઢસોક વાર દુર હતા. પાઠકના બંને કાંડાનાં હાડકાં તુટી ગયા હતાં અને દીક્ષિતની ગળાની હાંસડીનો જમણો ભાગ તુટી ગયો હતો. મારૂં કોઈ હાડકું ભાગ્યું નહોતું તે હું જાણતો હતો, પણ મારા જમણા પગમાં દર્દ થતું હતું અને મારો ડાબો હાથ હું ચલાવી શકતો નહોતો. બીજી ઈજાનો અમને તે સમયે અંદાજ નહોતો. બીજા બે જણા સંબંધે તો અમે તેમની સ્થિતિ બીલકુલ જાણતા ન હતા.

બનતી ત્વરાએ ઉતારણ થઈ શકે એવા પહેલા ટાપુ પર પહોંચી જવું એ અમને શ્રેષ્ઠ લાગ્યું. જે કોઈ પહેલો પહોંચે તેણે સ્થાનિક લોકોની મદદ વડે બીજાઓને બચાવવા. બધાને એકઠા કરવામાં દિવસના કિંમતી અજવાળાનો વ્યય કરવા સમાન હતું. ટાપુઓ એટલા નિર્જન જણાતા હતા કે ત્યાં કોઈ વસતું હોવા વિશે મને પોતાને તો શંકા જ હતી. આટલી મોટી હોનારત, જળતું વિમાન, તેની આગ તથા ધુમાડો મઈલો સુધી દેખાય અને તેથી આમાંના કોઈપણ ટાપુ પરથી જોઈ શકાય તેમ હતું. આ પ્રકારની હોનારતે ટાપુઓના સાદા લોકોને તેમનાં ઝુંપડામાંથી બહાર આણ્યા હોત. પણ તેવું કશું લાગ્યું નહિં. બીજી બાજુ, દીક્ષિત ખુબ જ આશાવાદી હતા. ટાપુઓ નિર્જન જણાતા હોવા છતાં ત્યાંથી કોઈ મદદ મળી શકવાની તેમને આશા હતી.

એક માત્ર બચાવ

ટાપુ પર સહેલાઈથી પહોંચી શકાય તેમ લાગતું હતું. સુર્યાસ્ત પુર્વે ત્યાં પહોંચવા માટે બધું જ કરી છુટવું જોઈએ. પાઠક અને દીક્ષિત તેમનાં હાડકાં ભાગેલાં હોવા છતાં પ્રશંસાપાત્ર કામ કરી રહ્યા હતા. મદદ આપી શકાય તેટલે અંતરે રહેવા હું દીક્ષિતની નજીક થઈ ગયો. અમે ત્રણે જણા સખત મથામણ કરી રહ્યા હતા અડધી કલાકમાં અમે સારી પ્રગતિ કરી. બીજા બે ક્યાંય દુર રહી ગયા હતા. સુર્યનો સળગતો ગોળો ઝાંખા લાલ રંગનો બની રહ્યો હતો અને ઝડપથી અસ્તાચળે ઉતરી રહ્યો હતો. પશ્ચિમની પાણીની સપાટી ઉપર લાલ ઝાંય ઉઠી હતી અને વિશાળ નિરભ્ર આકાશમાં રંગ છવાઈ ગયો હતો. અમારી પાછળ દુર પશ્ચિમ તરફ ધીમે ધીમે સરી રહેલા એક કાળા આકાર રહિત વાદળના રૂપમાં કાશમીર પ્રીન્સેસના સળગતા, ધુમાડો ફેલાવતા અવશેષો ધીમે ધીમે પશ્ચિમ તરતા જતા હતા. સાંધ્ય પ્રકાશમાં લીલોતરીવાળા નાના ટાપુઓ આહ્લાદક લગતા હતા. અને એ ટાપુઓજ એટલામાં નજરે પડતો અમારો એક માત્ર ઉગાર હતો.

પ્રવાહનો ભય

એક પુરા કલાકની મથામણ પછી પણ કશું ખાસ પરિણામ જણાયું નહિ. નાનો 'અ' ટાપુ પ્રારંભમાં હતો તેટલો જ હજી યે દુર લાગતો હતો. વળી નાના ટાપુ પર પહોંચવાનો પ્રવાસ કરવામાં દીક્ષિતને એક ભય જણાયો. તેને થયું કે જો પાણીનો પ્રવાહ અમને ટાપુથી દુર ઘસડી જાય તો 'અ' અને ગ્રેટ નાટુના ટાપુઓ વચ્ચેના કે 'અ' અને 'બ' ટાપુઓ વચ્ચેની ખાંડીમાંથી અમે સહેલાઈથી તણાઈને નિર્દય અનંત સાગરમાં ખેંચાઈ જઈએ અને મધરા અમારી મીજબાની ઉડાવે. આથી દીક્ષિતે માર્ગ બદલવા નિશ્ચય કર્યો, અને પાઠક તથા હું તેમને અનુસર્યા. ગ્રેટ નાટુના ટાપુનો બે માઈલ જેટલો કાંઠો અમારા તરફ હતો અને પ્રવાહોનું ખેંચાણ અમને તેના છેડાથી દુર ખેંચી જઈ શકે તેટલું મોટું તો ન જ હોય.

પ્રાણપ્રદ રવિદેવનો લાલ રથ ક્ષિતિજ પર પહોંચ્યો હતો અને સાગરમાં ડુબકી મારવાની તઈયારીમાં હતો. આસપાસમાં એજ એક અમારો 'મિત્ર' હતો. પણ તે કોઈને માટે થોભી શકે નહિ! બીજાઓના નસીબની પરવા વિના તેનો અચુક ક્રમ ચાલ્યા જ કરવાંનો...અમે કદાચ તે કદી ન જોઈ શકીએ. ૧૧મી એપ્રીલ ૧૯૫૫નો સુર્યાસ્ત સંભવત: અમારા જીવનની પણ સંધ્યા બની જાય!

ડુબતાનું તરણું

પાઠક હવે અમારાથી સોએક વાર આગળ હતો. દીક્ષિત અને હું ગ્રેટ નાટુના તરફ આગળ વધતા સાથે જ રહ્યા, લાઈફ જેકેટ સાથે જોડાયેલી વ્હીસલો દ્વારા અમે પાઠક સાથે સંપર્કમાં રહેતા હતા. દીક્ષિતના લાઈફ જેકેટ પર એક વોટરપ્રુફ બલ્બ હતો જે જેકેટને ફુલાવ્યું ત્યારથી જ જલાવાયો હતો પણ અત્યાર સુધી તે ભાગ્યે જ દેખાતો હતો. હવે સુર્યપ્રકાશ અસ્ત થતાં આ નાનો બલ્બ ધ્યાન ખેંચી રહ્યો. તેનું અસ્તિત્વ પ્રતીત થવા લાગ્યું અને તે આવકારપાત્ર લાગ્યો. આ નાનો પ્રકાશ અમારો ઉદ્ધારક બની શકે. પૃથ્વીના આ ભાગ પર તુરતમાં જ ઉતરી પડનારા ઘેરા અંધકાર વચ્ચે જાણે તે ડુબતાનું એક તરણું હતું. છેલ્લા બે જણ ક્યાંય દુર રહી ગયા હતા અને અસંખ્ય મોજાંને પરિણામે અમે તેઓને હવે જોઈ શકતા ન હતા.

કેટલા વાગ્યા છે ત જોવા મેં મારા ડાબા હાથની બાંય ખેંચી. મારા આશ્ચર્ય વચ્ચે મેં જોયું કે કાંડા પરથી ઘડિયાળ સરી ગઈ હતી. મને તેની જરા ય ચિંતા ન થઈ. જમીન પર પહોંચાય નહિ ત્યાં સુધી કે થાકથી મૃત્યુ પામું ત્યાં સુધી મારે જંગ ખસવો જ જોઈએ એ હું સમજી ચુક્યો હતો. સમય જાણ્યો હોત તો કદાચ હું નિરાશ બની ગયો હતો.

દીક્ષિત અને હું સાથે તરતા તરતા વાતો કરતા રહ્યા હતા. અમે બંને એટલા બધા આશાવાદી હતા કે પાઠક કાં તો ટાપુ પર પહોંચી ગયા હશે અથવા તો તુરતમાં પહોંચી જશે એમ અમને લાગ્યું. દીક્ષિત કહ્યા કરતા હતા કે પંડિતજી (પાઠકનું મિત્રો વચ્ચેનું લાડીલું નામ) કોઈ માછી મારોને શોધીને આપણા માટે હોડી મેળવી લઈ આપણને ઉગારે એવી મારી આશા છે.

દોરીથી બંધાયા

એ ટાપુ પર માનવીનો વસવાટ હોવા વિશે હું હજી નિરાશાવાદી હતો. આમ છતાં અમારો જુસ્સો ટકી રહે તે માટે મારે એ વાત ઉચ્ચારવી ન જોઈએ. આથી દીક્ષિતને મેં કહ્યું: હા, મારી પણ એવી આશા છે!

તરવા માટે હું મારા ડાબા હાથનો અને દીક્ષિત તેના જમણા હાથનો ઉપયોગ કરી શકતા ન હોઈને ઘણી વાર અમે દુર થઈ જતા હતા. દીક્ષિત માનતા હતા કે અંધારૂં થતાં અમે એકબીજાનો સંપર્ક ખોઈ બેસીશું અને સાથે રહેવાના અત્યાર સુધીના બધા જ પ્રયાસો પાણીમાં જશે. દીક્ષિતને આથી અમારા બંનેનાં શરીર સાથે બાંધી દેવાનો વિચાર સુઝ્યો. અમારા લાઈફ જેકેટોને એકેક ફુટ જેટલી વધારાની પટી હતી. અમે એ પટી બાંધી દીધી: કદી તુટે નહી તેવી કેનવાસની એ મજબુત પટી હતી. બાંધ્યા પછી પણ અમારી અલગ હલન ચલન માટે પુરતો અવકાશ રહેતો હતે. અમે ગમે તેમ તરીએ પણ હવે અમે સાથે જ રહેવાનાં.

અંતર કપાતું નથી

અમારા ઈજા પામેલા હાથો માટે આ સારૂં હતું. મારો ઈજા પામેલો ડાબો હાથ અને દીક્ષિતનો ભાંગેલો જમણો હાથ બાજુ બાજુમાં સાથે હતા. એક સાથે સીધા આગળ વધવા અમે એક સાથે અમારા સારા હાથ અને પગ ચલાવવા લાગ્યા.

કાંઠા પાસે પહોંચતાં અમને અટકાવતા જોરદાર પ્રવાહો હોવા જોઈએ એ ઘેરી નક્કર વાસ્તવિકતાનું અમને ભાન થયું. પહેલાં બે કલાકમાં જે અંતર કપાઈ જશે એમ મને લાગ્યું હતું તે લગભગ એટલું જ રહ્યું હતું. આ જોઈને દીક્ષિતે કહ્યું હતું. આપણે પાઠકને પણ આપણી સાથે રહેવા કહેવું જોઈતું હતું.

મેં સામો જવાબ આપ્યો: 'ના, પાઠક સારા તરવૈયો છે. તેઓ આપણી સાથે રહે તો ટાપુ પર વહેલા પહોંચવાનો તેમને અવકાશ ન મળે.'

દીક્ષિત મારા આ મંતવ્ય સાથે સંમત થયા. (અધુરૂં)

આ વાર્તાનો કોપી રાઈટ
મુંબઈ "જયકો પ્રકાશન"નો છે.

બુકકીપીંગ, ઈનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઈસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઈનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૧૨ બાર્કલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ,
કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ,
જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

સદ્ વાંચનની અસર

જોહાનીસબર્ગનાં "શ્રી આદર્શ યુવક મંડળ"ના ઉત્સાહી અને સેવાભાવી કાર્યકર્તાઓએ ઓગસ્ટની તા. ૯-૧૦ની રાત્રે "શ્રી ગાંધી હોલ"માં તેમનાં મંડળના વાર્ષિક ઉત્સવના સુંદર મેળાવડામાં નીચેનો બોધપ્રદ સંવાદ પણ સ્ટેજ પર રજુ કર્યો હતો જે મનનીય હોય ઇ. ઓ.ના વાંચકોના લાભાર્થે અત્રે સાભાર આપીએ છીએ.—વ્યવસ્થાપક.

(વિદ્યાસાગર સોફા પર બેસી 'ઇન્ડિયન ઓપીનીયન' ખુબ ધ્યાનથી, મનનપુર્વક વાંચી રહ્યા છે. ત્યાં હાથમાં અંગ્રેજી છાપાં અને મેગેઝીનનો થોકડો લઈ વિલાસપ્રિય દાખલ થાય છે. થોડો વખત ઉભા રહે છે છતાં વિદ્યાસાગર વાંચવામાં નિમગ્ન હોવાથી તેના તરફ ધ્યાન જતું નથી, તેથી વિલાસપ્રિય વાત શરૂ કરે છે)

વિલાસ : નમસ્તે! વિદ્યાસાગરભાઈ, આવા કચરા જેવા છાપામાં એવું બધું શું લખ્યું છે જે આટલા બધા તલ્લીન થઇ ગયા છો? મારૂં તો જોતાંજ માથું દુઃખે, એમાં તો કશુંએ આવતું નથી. એની એ જુની પુરાણી વાતો! નવું કંઇ નહિ પછી રસ ક્યાંથી પડે? મૂકો બાજુમાં એને જુઓ છાપાં તો આવા વાંચવાં જોઇએ. (મેગેઝીન અને અંગ્રેજી છાપાં બતાવે છે) તદન ઉહ્લા સમાચાર અને સનસનાટી ભરેલી વાતોથી કેટલો આનંદ થાય છે તે તો જુઓ!

આમ જુઓ હું તમને એજ સમાચાર કહેવા આવ્યો છું (છાપું ખોલી લખાણ બતાવે છે). ગઇ કાલે સાંજે અહીંથી થોડે દુર એક માણુસનું ખુન થયું, કહે છે કે બૈરાંમાંથી કંઇક ગરબડ થઇ અને ગોળાથી વિંધી નાંખ્યો; હોસ્પીટલ હીલમાં એક નેટીવ બાઇએ ગોરાની આંખમાં મરી નાંખીને લુંટી લીધો; આ જુઓ, પાંચ ધોળી છોકરીઓએ કેરીમાં જઇ ધમસાણ મચાવ્યું; પોચીસ્ટરૂમના રસ્તે પોલીસ ને ચોરો વચ્ચે ઝપાઝપી થઇ, ત્રણ ઘાયલ થયા, એકની હાલત ગંભીર છે; આ જુઓ જગ મશહુર યુરોપની ગાનારી અહીં આવે છે; આ ચેમ્પીયન બોકસર અને ફુટબોલની ફાસ્ટ ટીમ આવવાના સમાચાર છે, રેસીસ અને બેટીંગના ઉહ્લા સમાચાર આ રહ્યા. આ છુટા છેડાવાળું વાંચો કેટલું રસદાયક છે? એમાં કેટલી બધી રસિક વાતો આવે છે? જુઓ, આ એક બાયડીને ભાયડાએ કંઇ કહ્યું તેથી તે રિસાઇને બીજા એના જ મિત્ર સાથે રહેવા ચાલી ગઇ. આ એક પુરૂષને સ્ત્રીએ માર્યો ને ઘરમાંથી કાઢી મૂક્યો, હવે એ છુટા છેડા માગે છે. આવી તો ઘણીયે વાતોથી આ છાપું ભરેલું છે. એટલું બધું જાણવાનું મળે છે કે જીવ ધરાઇ જાય. ખાસ તાલીમ પામેલા વિદ્વાન લેખકો, ખબરપત્રીઓ અને એડીટરોના જ્ઞાનનો ભંડાર આમાં ઠલવાય છે. નાના મોટા સ્ત્રી-પુરૂષ, બધાંને માટે પુષ્કળ સામગ્રી આવે છે. છાપાં તો આવાં વાંચવાં જોઇએ. ધૂળ જેવું નમાલું છાપું વાંચી નાહક દૃષ્ટિ અને દિમાગ શા માટે બગાડો છો? મારો ઝાડુ એને!

વિદ્યાસાગર : (ઉભા થઇ જાય છે; શાંતિથી વિલાસપ્રિયની પીઠ થાબડી વાત શરૂ કરે છે.)

ભાઈ વિલાસપ્રિય! તમે જે કહો છો તે સાચું છે એમ મારે તમને સારૂં લગાડવા માટે કહેવું જોઇએ કારણ કે મારે ત્યાં આવ્યા છો તેથી મારા મહેમાન છો અને મહેમાનનું મન, વચન અને કર્મથી અપમાન ન થાય તે જોવાનો ગૃહસ્થીનો ધર્મ છે. વળી તમે જે ભણ્યા છો તે કેળવણી પણ એવું જ શીખવે છે કે મોઢેથી મીઠું બોલો, ઉપરનો વિવેક વાપરો અને દિલમાં સત્ય હોય તે પણ કહેવું નહીં. કારણ કે તે કડવું હોય છે. પરંતુ દિલગીરી સાથે જણાવવું પડે છે કે મારાથી એ બની શકે એમ નથી. દિલની વાત દબાવી દઇને મારી માન્યતા તમને ન કહું તો તે સામે મારો અંતરાત્મા કકળી ઉઠે છે. કહો જોઈએ આ બાબતમાં આપનો શો મત છે?

વિલાસ : ભાઇ વિદ્યાસાગર! તમે તો જાણો જ છો કે આવી બાબતોમાં મને રસ નથી. એમાં આત્મા ને પરમાત્માની વાતોથી ભેજામાં ભ્રમ ભરી દેવા સિવાય બીજું કશું મળતું નથી. એ માટે જો સાચું કહું તો મને જરાએ ફુરસદ નથી. વેપારની, વૈજ્ઞાનિક શોધખોળની કે તે દ્વારા પૈસા કમાવાની વાતો અને વિચારો જ લાભ આપે છે, ને પૈસા મળ્યા એટલે પરમેશ્વર જ મળી ગયા એમ માની લ્યોને! પૈસાથી શું નથી મળતું? પૈસા રૂપી પરમેશ્વરની શક્તિથી તો આજે સદેહે સ્વર્ગે પહોંચવાના પ્રયોગો થઇ રહ્યા છે અને થોડાજ વખતમાં તે સફળ થવાના છે. જ્યારે તપના બળે સદેહે સ્વર્ગે જવા નીકળેલા ત્રિશંકુ અદ્ધર લટકી પડ્યા હતા તે કેમ ભૂલો છો?

વિદ્યાસાગર : ભાઇ વિલાસપ્રિય! એ હું ભુલતો નથી. કદી ભૂલી શકું એમ નથી, પરંતુ તમે મારા સવાલનો જવાબ આપવાને બદલે અવળાજ ઉતરી ગયા છો. શું અંતરાત્મા જેવું Heart કે દિલ જેવું તમારી પાસે કશું નથી? માત્ર વાચા ને દિમાગજ છે? અંતરાત્માના અવાજ વિષે ક્યાંયે કદી વાંચ્યું પણ નથી કે શું?

વિલાસ : ભાઇ વિદ્યાસાગર! વાંચ્યું નથી એમ કહું તો તે કદાચ ખોટું કહેવાય. હીંદના તારણહાર રાષ્ટ્રપિતા પૂ. મહાત્મા ગાંધીજી પણ વારંવાર કહેતા હતા કે હું ઉપવાસ કરૂં છું તે અંતરાત્માના અવાજથી કરૂં છું. આ સિવાય એમના મહાન નિર્ણયો એજ રીતે થાય છે એમ સૌ કોઇને લાગતું હતું. તેઓ તો આગળ વધીને એટલે સુધી કહેતા હતા કે અંતરાત્માનો અવાજ એજ પરમાત્માનો અવાજ છે ને તે સંભળાય પણ છે, તેથી તેની અવગણના કદી કરવી નહીં. અંતરાત્મા જે કહે તે પ્રમાણે કહેવું અને કરવું, સત્ય કદી છોડવું નહીં અને છૂપાવવું પણ નહીં કારણ કે સત્ય એજ પરમેશ્વર છે. આવું તો ઘણું યે વાંચ્યું છે પરંતુ એતો મહાત્માઓની વાણી ને તે મહાત્માઓ માટે જ સારી. આપણે એ પ્રમાણે કહેવા કે કરવા જઇએ તો વમળમાં જ આવી પડીએ ને!

વિદ્યાસાગર : ભાઈ વિલાસપ્રિય! તમારી વાતથી સીધી નહીં તો આડકતરી રીતે તમે કહો છો કે સત્ય હકીકત વિષે અંતરાત્માના અવાજને અનુસરવું એ મનુષ્યો માટે જરૂરનું છે. એમ જ છે ને?

વિલાસ : હા ભાઇ હા, તેમાં ના પાડી શકાય એમ લાગતું નથી. કારણ કે માનતો ન હોવા છતાં મને પોતાને કેટલીયે વખત તેનો અનુભવ થાય છે. ખાસ કરી શાંત ચિત્તે રામનામ લઇ વિચારૂં છું ત્યારે સાચા નિર્ણયો ને ફેંસલો તરત મળી જાય છે. પણ એ તો બુદ્ધિનો ચમત્કાર છે અને ઇશ્વરનો અવાજ નથી એમ મને તો માનવાનું મન થાય છે.

વિદ્યાસાગર : ભાઇ વિલાસપ્રિય, ભલે તમે તેને એ રીતે ઓળખો તે માટે કશો વાંધો નથી. પરંતુ તમને એનો અનુભવ થાય છે એજ સાચી વાત છે. એક દિવસ એ બુદ્ધિભેદનો પડદો ખસી જશે પ્રભુ કૃપાથી સાચું જ્ઞાન સાંપડશે. હવે મૂળવાત પર આવીએ તે પહેલાં, આપણા રિવાજ મુજબ તમારા બાળ-બચ્ચાંની ક્ષેમ કુશળતા મારે પૂછવી જોઇએ. કહો જોઇએ બધાં આનંદમાં તો છે ને? સંપીને રહે છે ને? ઘરમાં સૌ કુશળ તો છે ને?

વિલાસપ્રિય : ભાઇ વિદ્યાસાગર, બધું બરાબર છે, ઓલરાઇટ છે એમજ કહી દેવા મન હંમેશા લલચાય છે. પરંતુ સત્યની અને અંતરાત્માના અવાજની હમણાંજ તમારી સાથે વાતો થઇ તેથી દિલ અચકાય છે. કોણ જાણે શાથી ? પણ મારા ઘરની સારી વાત ન હોવા છતાં, સત્ય છે તે બધુંજ કશું પણ છુપાવ્યા વિના કહી દેવાનું મન થાય છે. કારણ શું હશે તે કહી શકતો નથી પરંતુ દિલમાંથી એમ થયા કરે છે.

વિદ્યાસાગર : ભાઇ વિલાસપ્રિય, એનુંજ નામ અંતરાત્માનો અવાજ છે, હવે તું બરાબર ઓળખી લે અને દિલ ઠાલવીને જે કહેવું હોય તે સુખેથી કહે.

વિલાસ : તમારો હું આભાર માનું છું. મને લાગે છે કે હવે મને સત્યની કંઇક ઝાંખી થઇ રહી છે, અને એનાથી મારા મનના પરિતાપો કે જે હોળીની પેઠે દિવસ ને રાત મને જલાવી રહ્યા છે તે કંઇક શાંત થશે.

વિદ્યાસાગર : ભાઈ, કશી શંકા રાખશો નહીં. તમને શાંતિ મળે તેવો ઉપાય કરીશું અને તમારા ઘરની વાત ક્યાંયે ન જાય તેની ખાતરી રાખજો.

વિલાસ : વિદ્યાસાગર ભાઇ, તમારા જેવા સજ્જન મિત્ર આગળ દિલ ખોલી વાતો કરવામાં મને જરાયે ક્ષોભ થતો નથી, અને મારો અંતરાત્મા તો પોકારીને જણાવે છે કે તે સિવાય મારો ઉદ્ધાર નથી. આવો હવે તો બેસીને નિરાંતે બધું કહી દઉં. (એમ કહીને બન્ને જણ બેસી જાય છે). ભાઇ, મારા ઘરની શી વાત કહું. ક્યાંથી કહું અને કોની કહું એજ સમજાતું નથી. 'આભ ફાટે ત્યાં થીગડાં ક્યાં દેવા' જેવી હાલત છે. દિકરા, દિકરી, ભાઇ, પત્ની, બધાંજ મનસ્વી પણે વર્તે છે, કોઇ ને કશું કહેવાય નહીં અને ફાવે તેમ પૈસા ઉડાવે છે. મોટર, સિનેમા ફ્રેન્ડસ અને પાર્ટીઓમાંથી પરવારતાં નથી. મેગેઝીન નોવેલો અને નાટકોના અંગ્રેજી પુસ્તકોના ઘરમાં ઢગલા થયા છે. ગીતા, ઇશ્વર પ્રસાદ, કંઠાભરણમ વગેરે લહાણીમાં મળેલાં પુસ્તકો તરફ કોઇ જોતું પણ નથી, ક્યાંક કચરા ભેગા ગભેરાઇ ઉપર ધૂળ ખાતાં હશે કોઇને કાંઇ પૂછીએ તો Mind your own business, don't interfere in our private affairs નો રોકડો જવાબ આપી ચાલતાં થાય છે. કોઇ કોઇનાં માન મરતબો કે મર્યાદા રાખતાં નથી. આબેહુબ અંગ્રેજોની જ નકલ કરે છે. 'Sorry' અને "thank you" થી બધું પતાવે છે. ઘર જેવું લાગતું નથી. હોટલમાં રહેતા હોય અને મન ફાવે તેમ બેસતાં

હોય એવું બધું લાગે છે. ભગવાનનું નામ તો ભૂલી જ ગયાં છે. પ્રાર્થના તો માત્ર પાપીઓ અને પીડીતો એજ કરવાની એમ સમજે છે, સુખી લોકો ને એની કંઇ જરૂર નથી. આવું મારા ઘરનું વાતાવરણ છે "ઓ" અંગ્રેજી ભણેલી ને સારી કેળવણી પામેલી હોવાથી મારો સંસાર સુધરશે અને સુખી થશે એમ માની લગ્ન કર્યા અને ભાગ્યશાળી છું એમ માની લીધું. પરંતુ ભયંકર ભૂલ કરી નાખી હતી એમ હવે સમજાય છે. ઘરમાં નોકર સિવાય એક દિવસ પણ ચાલી શકે નહિ. બીજી સગવડો તો દુર રહી, ખાવાના એ વાંધા પાડે. "બ્રેડ, બટર ને જામ દુકાનેથી લાવી ઝાપટી લ્યોને ! ટક ટક શાના કરો છો?" કહી ચંડીકાનું રૂપ ધારણ કરે ને સ્ટેજની "સ્ટાર"નો આબેહુબ પાઠ ભજવે.

બાળકો માટે સો શિક્ષક બરાબર એક માતા કહી છે. અમારે ત્યાં તે ઉલટા અર્થમાં સાચું છે. બધાંને બહેકાવી રાખ્યાં છે. ટાપટીપ ને "જોલી લાઇફ" એ એમનો મુદ્રાલેખ છે. ઘરમાં કંઇ ઠેકાણું નથી ચીજો જ્યાં ને ત્યાં પડી હોય. ધુળ, કચરા ના ઢગલા તો જ્યાં નજર નાંખો ત્યાં જોવા મળે. આ છે મારા ઘરનાંની ને ઘરની દશા! એમ થવાનું કારણ શું હશે અને શું ઉપાય કરવો એ કશું સમજાતું નથી. મારી તો બુદ્ધિ જ બહેર મારી ગઇ છે! (અધુરું)

સમાચાર સંગ્રહ

—વિનોબાજી તા. ૨૩મી સપ્ટેંબરથી ગુજરાતમાં પ્રવેશસે ગુજરાત ભરમાં તેમના સ્વાગતની ખુબ તઇયારીઓ ચાલી રહી છે. બારડોલી આશ્રમમાં તા. ૨૭મીના એક દિવસ માટે રોકાશે. વેડછી આશ્રમમાં પણ તેમનો મુકામ હશે. ત્યાંથી સુરત થઇ અમદાવાદ થઇ સૌરાષ્ટ્ર કચ્છમાં જશે.

—અમદાવાદનો ઇંદુલાલ યાજ્ઞિકનો સત્યાગ્રહ શરૂ છે. તેમને તથા તેમના સાથીઓને ૪૪ દિવસની સાદી કેદ થઇ છે. અને ૫૦ રૂપીયા દંડ અથવા વધુ ૧૪ દીવસ સજા અમદાવાદમાં આજ સુધી કરફ્યુ શરૂ છે. અમદાવાદ કોંગ્રેસનો પ્રમુખ મગનભાઇ પટેલ દિલ્હી વાટાઘાટ માટે ગયા છે. મહા ગુજરાત પક્ષે જે નુકશાન કર્યું છે તેનો આંકડો દોઢ કરોડ સુધી ગયો છે. સત્યાગ્રહ હજી ચાલુ છે.

—દિલ્હીમાં કોંગ્રેસ પ્રમુખો અને મંત્રીઓની પરીષદ ત્રણ દિવસ માટે તા. ૧૮મીથી મળી હતી. એમાં ઢેબરભાઇ એ જણાવ્યું હતું કે લોકોનો સંપર્ક સાધી કોંગ્રેસને મજબુત બનાવવા માટે આપણે સત્વર મંડી જવું જોઇએ જવાહરલાલજીએ જણાવ્યું કે, આપણી મહત્વાકાંક્ષાઓને પોષવા નાના મોટા ઝગડાઓ કરી કોંગ્રેસને આપણે નબળી નહીં પાડવી જોઇએ. આપણી સામે જે સવાલો આવે તેનો આપણે ઉકેલ શોધી ગતી શીલ કાર્ય કરતાં રહેવું જોઇએ જેથી કોંગ્રેસ શીથીલ ન બને. મોરારજી ભાઇએ કહ્યું કે પરદેશના નાણાં માગવા ખોટા નથી. આપણે લોન લઇએ છીએ અને તે ભરપાઇ કરવાની રહેશે.

—મુંબઇની યુનીવરસીટીને ફોર્ડ ફાઉન્ડેશન તરફથી રાા લાખ જેટલી રકમ મોનેટરી અને ઇન્ટરનેશનલ ઇકોનોમીકસ ના વિશયો સીખવા અને તેનું સન્શોધન કરવા આપવામાં આવી છે.

—હીંદના માજી રાજવીઓને રૂ. ૧૩,૮૧૨,૯૬૦ના સાલીયાણા ચુકવવામાં આવે છે.

—સુરતના મહોતીયાઓએ "ખેડે એની જમીન" એ ધારા અનુસાર ૧૪,૧૫૦ એકર જમીન માલીકો પાસેથી ખરીદી લીધી છે. આમાં સૌથી મોખરે નાસીક જીલ્લો આવે છે. ત્યાં ૨૧,૦૦૦ એકર જમીન ૨૪૬૦ મહોતીયાઓએ ખરીદી છે.

—પાકીસ્તાનના હીંદ સરહદ પરનો હુમલો કાયમ જ છે. આ વિશે ધારા સભામાં ચર્ચા દરમ્યાન એક સવાલનો જવાબ આપતાં પંડીત નહેરૂએ જણાવ્યું હતું કે, આપણી સરહદના રક્ષણ માટે પુરતો પ્રબંધ કરવામાં આવ્યો છે. બીજા પ્રશ્નનો જવાબ આપતાં વડા પ્રધાને જણાવ્યું કે "પાકીસ્તાન ના વડા પ્રધાનને આ સરહદના પ્રશ્ન અંગે બહુ આશા સાથે તો નહીં પણ થોડી આશા સાથે મન મળતાં આનંદ થશે. પ્રશ્નના નિરાકરણ માટે હું હમેશા થોડી ઘણી આશા વાદી રહું છું પણ આ મુલાકાત સફળ થાય કે ન થાય પણ આપણી સરકાર ચોકકસ નીતીને વળગી રહે એમ હું ઇચ્છું છું. અને તે નીતી છેવટમાં તો પાકીસ્તાન સાથે મૈત્રી રાખવાની છે.

—બેથાલ નજીક કાફર રપ્રષ્ટ અને ઓશુક ગામ વચ્ચે એક ડચ ગોરા એ શુક્રવાર તા. ૧૫-૮-૧૯૫૮ના રોજે ૪ વાગે ચિત્તાનો શિકાર કર્યો હતો. ડચના એક ભાઇએ ઝાડ પર ચિત્તાને બેઠેલો જોયો હતો. તે ગભરાઇ ગયો અને ડચને બોલાવી લાવ્યો. ડચે ચિત્તાનો શિકાર કર્યો. ચિત્તો સાત ફીટ લાંબો હતો. ચિત્તો આ પ્રદેશ માં કયાંથી આવી ચડયો તે કળી શકાતું નથી.

—તા. ૧૭-૮-૧૯૫૮ના રોજે સ્ટાન્ડર ટનની ફુટબોલ ટીમ બેથાલ સાથે ત્રણ મેચો રમી હતી. ત્રણે મેચનું પરિણામ ડ્રો માં કર્યું હતું. સ્કોર આ પ્રમાણે હતો. *A.* ટીમ બેથાલ ૨ સ્ટાન્ડરટન ૨, *B.* ટીમ, બેથાલ ૨ સ્ટાન્ડરટન ૨, *C.* ટીમ, બેથાલ ૧ સ્ટાન્ડરટન રમતો રસાકસીમાં જામેલી. એ. ટીમમાં એક ભાઇને વાગ્યું હતું. અને નાકમાંથી લોહી નીકળ્યું હતું. સ્ટાન્ડરટન વાળા મગનભાઇ બુકકીપર ના પ્રયાસોથી આ રમતો રમાઇ હતી.

માથે બાંધવાની રીબન અને વેણીઓ

મખમલ, સાટીન, ટાફેટા સીલ્કની, રીબન અનેક રંગ, ડીઝાઇન અને સાઇઝમાં મળશે, લગ્ન મંડપ અને મોટર શણગારવા માટે જથ્થાબંધ રીબનો મળી શકશે.

બચ્ચાં માટે મખમલ, અને રેસમ તથા ફેલ્ટની ટોપીઓં કીફાયત ભાવે બનાવી આપવામાં આવશે.

અંબોડે બાંધવા મખમલ, રેસમ, કોટન વિગેરેનાં ફુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના બ્રોચર્સ મળશે.

ઠેકાણું : **માબરો હેટ્સ (પ્રો.) લી.**
લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડરન્સ હેટ મેન્યુફેકચરર,
ફોન : ૮૩૫-૭૯૯૧ પહેલે માળે,
બોક્સ ૫૨૫૭. માસ્ટર મેન્સન્સ
૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — જોહાનીસબર્ગ.

પાકીસ્તાન અને હીંદ વચ્ચે વાટાઘાટ

ઓગસ્ટની ૩૦મી તારીખે હીંદ અને પાકીસ્તાનના પરદેશ ખાતાનાં મંત્રીઓ, હીંદ અને પાકીસ્તાનના કીનારા ઉપર ચાલી રહેલી લડાઇની બાબત વાટાઘાટ થનારા છે. તે દરમ્યાન, પાકીસ્તાનની સરકારે પુર્વ પાકીસ્તાન અને ત્રીપુરા વચ્ચેની બોર્ડરને ફરી ઉઘાડી મૂકી છે. આ ત્રીપુરા અને પાકીસ્તાનના નેતાઓ વચ્ચે વાટાઘાટ થયા બાદ થયું છે.

આ બોર્ડર ઉપર મંધગી મુકવાનું કારણ એ હતું, કે હીંદ વચ્ચે વેપાર અંગેની એક સમજુતીનો ભંગ કરવામાં આવ્યો હતો.

સામાજીક ખબરો

લુસાકા ઈન્ડીયન સ્પોર્ટસ કલબ

ઉપરોકત કલબની વાર્ષીક જનરલ મીટીંગ બુધવાર તા. ૨૦-૮-૫૮ના રોજે હીંદુ હોલમાં મળી હતી, જેમાં આગામી વર્ષ માટે નીચે મુજબના હોદ્દેદારોની વરણી કરવામાં આવી હતી. પ્રમુખ : શ્રી રમણભાઇ એન. પટેલ, સેક્રેટરી : બાલુભાઈ ડી મીસ્ત્રી, ખજાનચી : ખંડુભાઇ કે નાયક. કમીટી મેમ્બર્સ : શ્રી. કાંતિલાલ પી. રણછોડ, શ્રી રમણભાઈ આર. પટેલ, શ્રી. વિઠ્ઠલ દાસ પટેલ, શ્રી વલ્લભભાઇ કે. પટેલ. ક્રિકેટ કેપ્ટન : શ્રી નટુભાઈ સી પટેલ, સહાયક : શ્રી દલુભાઈ ડી. મીસ્ત્રી. હોકી કેપ્ટન : શ્રી બાલુભાઇ ડી. મીસ્ત્રી, સહાયક : શ્રી નરસીંહભાઇ ટી. પટેલ. વોલીબોલ કેપ્ટન : શ્રી કાંતિલાલ પી. રણછોડ, સહાયક : રમણભાઇ આર. પટેલ.

શ્રી ઈસ્ટ લંડન રજપુત ચૌહાણ મંડળ

ઉપરોકત સંસ્થાની ૧૪મી વાર્ષીક જનરલ મીટીંગ રવીવાર તા. ૩-૮-૫૮ના બપોરે મળી હતી. પ્રભુ પ્રાર્થનાથી શરૂઆત કરી મંત્રીશ્રી તરફથી રીપોર્ટ તથા કોષાધ્યક્ષ તરફથી સરવૈયુ રજુ થયું હતું. જેના સ્વીકાર બાદ, આવતા વર્ષ માટે નીચેના કાર્યવહકો વિયુકત થયા હતા.

પ્રમુખ : ભગુભાઇ જીવનભાઇ, ઉપપ્રમુખ : ડાહ્યાભાઇ કરસનભાઇ; માનદ મંત્રી : મણીલાલભાઈ પ્રેમજીભાઇ; ખજાનચી : હોરાભાઇ દુલ્લભભાઇ. કમીટી મેમ્બરો : પ્રેમજીભાઇ દુલ્લભભાઇ, વલ્લભભાઇ કરસન, ઇશ્વરલાલ વિઠ્ઠલ. ઓડીટર્સ : છોટુભાઇ વીઠ્ઠલ, ભાણાભાઇ જીવન.

સાભાર સ્વીકાર :

શ્રી ઇસ્ટ લંડન રજપુત ચૌહાણ મંડળ તરફથી ભેટ શી. ૧૦-૬.

શ્રી ભગવાનદાસ ડાહ્યાભાઈ અને ફેમીલી, (રુસાપી, સાઉથ રોડેશીયા) તરફથી ઇ. ઓ. માટે પા. ૧-૧-૦.

ફીનીકસ સંસ્થામાં :

તા. ૧૬-૮-૫૮ શ્રી ઉત્તમલાલ રણછોડજી (પોર્ટ એલીઝાબેથ), શ્રી પરસોત્તમ ધનજી કાળીદાસ (ડરબન), અને શ્રી આઇ. એસ. પરમાસીર (ડરબન), તા. ૧૬-૮-૫૮ શ્રી રમેશ સોંગ (સ્ટેંગર) અને શ્રી એડમ ફેયર્સ (ડરબન).

દેશથી હમણાંજ આવેલ

રેયોનની સાડીઓ: પહેલેનો ભાવ પા. ૪–૭–૧ હમણાં પા. ૨–૭–૬ મુંદાણી કોર.

કાશમીરી રેશમી સાડીઓ: પહેલાંનો ભાવ પા. ૪–૧૭–૧ હમણાં પા. ૨–૯–૬ અકેક.

આર્ટ શીલ્કમાં દોરીયા, મીસ મેરી, ચંપા કલી સાડીઓ. જેનો પહેલાં ભાવ પા. ૪–૧૭–૧ સુધી હતો, હમણાં પા. ૨–૧૧–૦.

આગરબત્તી: ત્રણ ગુલાબ: ૩ તોલાનું ટીન ૩–૦; ચમેલી: ૧–૬ પેકેટ; ગેઈટ વેઇ ઓફ ઈન્ડિયા: ૩ તોલાનું ટીન ૪–૦; ૬ તોલાનું ટીન ૮–૦; દરબાર: ૩ તોલાનું પેકેટ ૩–૦; કેપટન: ૨–૩ પેકેટ. વસંતી: (અત્તરની બાટલી સાથે) ૬ તોલાનું ટીન ૪–૦; ૪ તોલાનું ટીન ૩–૬; ૩ તોલાનું ટીન ૨–૯; જહાંગીર: ૧–૬ પેકેટ. સ્ટીમર બ્રાન્ડ: નં. ૪૪૪ ભારત ૭–૬ ડઝન. પાકીસ્તાન ૧–૬ ડઝન. મીલાડ: ૪ તોલાનું પેકેટ ૩–૦.

સ્ત્રીઓના બનાવટી બાલ: મંગાવન નં. ૧. દરેકની ૪–૦; નં. ૨. ૫–૦; નં. ૩. ૯–૦; નં. ૪. ૧૦–૬ આ દરેકની અંદર દોરી છે તેમજ એ. ક્વોલીટીની ૧૨–૬; બી. ક્વોલીટીની ૧૮–૬ અને સી. ક્વોલીટીની ૧–૨–૬ દરેકની. આ બધી ઉંચી ક્વોલીટીની દોરી વિનાની છે.

મુરાદાબાદી સીલ્વર વેર

ગુલાબદાની: દરેકની ૧૨–૬; ૧૫–૦; ૧૭–૬; અને ૨૦–૦. લોબાનદાન: ૧૫–૦; અત્તરદાન: ૧૨–૬; સુરમાદાન: ૧૨–૬; ૧૫–૦; અને ૧૭–૬ દરેકની.

તાજ સાથે વીજળીના ટેબલ લેમ્પો અને ફ્લાવર કટીંગ દરેકની. પા. ૨–૦–૦ પા. ૧–૧૦–૦; અને ૧–૫–૦. અનેક સુંદર ડીઝાઈનોમાં છે.

કેરમ બોર્ડ: કમ્પલેટ સેટ રબર કુશન ઘણા વર્ષો પછી છેવટે પાંચ બીલ વધારાના ગેઇમ સાથે ભારતથી અસલી કેરમ બોર્ડ આયાત કરવા અમે સફળ થયા છીએ. જે મજબુત બાંધણી અને સુંદર પોલીશ કરેલા છે. કીંમત પા. ૧–૬–૦ કંપલીટ સેટ. મોડું થઈ જાય તે પહેલાં હમણાં જ ઓર્ડર કરો!

બહારના પ્રવાસીઓને ડરબનમાં આવે ત્યારે અમારી મુલાકાત લેવાનું આમંત્રણ આપીએ છીએ. ડરબન શહેરની મધ્યમાં હીંદીની માલિકીની ઉંચામાં ઉંચી "હુસેન બીલ્ડીંગ"ના ધાબાંપરથી ડરબન શહેરનો દેખાવ લેવા માટે અમે તેમને હાર્દિક આમંત્રણ આપીએ છીએ. અને એજ મકાનમાં આવેલ અમારૂં શોરૂમ તથા નાનકડી સુંદર 'ગીફ્ટ શોપ' પણ લેવા આવશો.

A. K. HOOSEN & SONS
116 Queen Street; Phone: 27349.
Box 2168, DURBAN.

લીસ્ટ નં. ૫

નજીવી કીંમતે વધેલાં પુસ્તકોના સેટ

— દરેક સેટમાં જુદી જુદી વાતો વગેરેની પાંચ ચોપડીઓ છે, જે પૈકી એક તો અસલ આઠ–દશ શીલીંગની હતી પણ હવે આખો સેટ માત્ર પાંચ જ શીલીંગમાં મળશે. મંગાવનારે પોસ્ટેજની ૧/– વધુ મોકલવી

સેટ ૧. શેક્સપીયરનાં કથાનકો ૯-૦, કેટલાંક પક્ષી ૪-૬, સોક્રેટીસની સફર ૪-૬ ચપટી ધુળ ૨-૦, બાળ જોડકણાં ૧-૬ કુલ્લે ૧-૧-૬ થાય તેની શી. પાંચ
,, ૨. દરિયા પાર ૧૦-૦, સમુળી ક્રાંતિ ૫-૭, કિશોર કથાઓ ૪-૬, ચિત્ર લેખા ૧-૬, અને બાળ જોડકણાં ૧-૩ કુલ્લે ૧-૨-૬ હવે શી. ૫
,, ૩ a કિમિયાગરો, સમુળી ક્રાંતિ, બાલ વાડી, પ્રેમ પંથ અને એક ધર્મ યુદ્ધ
,, ૪. વિવાહ મંદિર, કુમારપાળ, કુદરત કથાઓ, વન વૃક્ષો, કેટલાંક પક્ષી.
,, ૫. પ્રથમ પત્નિ, ટારઝન, સમુળી ક્રાંતિ, એક ધર્મ યુદ્ધ, પંચગનીના પત્રો.
,, ૬. ઢિરેફની વાતો, બાદશાહ જહાંગીર, ટપાલમાં, સંસાર, રૂતુના રંગો
,, ૭. ઈશ્કનીખુશ્બુ,બાળકોનો બેલી,ફુંદાં ને પતંગીયાં,આપણાં પક્ષી, પંચગની
,, ૮. નીલ પંખી, વિજ્ઞાનના દ્રષ્ટાઓ, મલેરીયા, વિવાહ મંદિર, વનવૃક્ષો.
,, ૯ a ચોરાની વાતો,ગરૂડાનાં પ્રાક્રમ, રેલગાડીનીસૃષ્ટિ,ચકલીનાંછૈયાં,હ.મહમદ
,, ૧૦ ઝેર તો પીધાં,સુંદરી,બુતેર ગલ્પ,સોમાભાઈનાં કાવ્ય,બાળકોનો બેલી
,, ૧૧ જામતમાચી,વિજ્ઞાનની રમતો, ટેકરીની વનસ્પતિ,ટપાલમાં, કીંગ કોંગ.
,, ૧૨ a લુઇ પાશ્વર,મહમદ સેલ, સત્યના પ્રયોગો,એકધર્મ યુદ્ધ, હજરત મહમદ
,, ૧૩ અણખુટ ધારા, બહિષ્કાર, બાળ લોક ગીત, આપણાં પક્ષી, પૂર્વપશ્ચિમ
,, ૧૪ દીપ નિર્વાણ, બુદ્ધ ચરિત્ર, સમુળી ક્રાંતિ, કુમારપાળ, અને પગલાં.
,, ૧૫ ચોરાની વાતો, શ્રી કૃષ્ણ, બુદ્ધ ચરિત્ર, બાળકોનો બેલી કોણ, પગલાં.
,, ૧૬ સોરઠી ગાથા બુદ્ધ ચરિત્ર, કુમારપાળ, પગલાં, અને એક ધર્મ યુદ્ધ.
,, ૧૭ બુદ્ધ ચરિત્ર, સોહાગણ, પગલાં, વિજ્ઞાનની રમતો, બાળકોનો બેલી.
,, ૧૮ મેઘ ધનુષ, ગામડું બોલે છે, ઈસપનાં પાત્રો, બુદ્ધ ચરિત્ર અને પગલાં
,, ૧૯ નુતન રશિયા, ધરતિને મથાળે ,, સમુળી ક્રાંતિ ,,
,, ૨૦ પીળાં પલાસ, રૂતુના રંગો, ,, બુદ્ધ ચરિત્ર સાગર સમ્રાટ
,, ૨૧ આપણાં,પક્ષી,વિજ્ઞાનની રમતો, ,, ,, પ્રદીપ
,, ૨૨ ભગવાન બુદ્ધ, ઢિરેફની વાતો, શેક્સપીયરનાં કથાનકો, ,, ,,

દરેક નંબરનો એકેક જ સેટ છે. જેથી તે નંબરનો સેટ વેચાઇ ગયો હોય તો તેને બદલે બીજો કયો મોકલવો તે પણ લખવું.

Indian Opinion, P. Bag, Durban.

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રૂસ્તમજી

જણાવતા આનંદ થાય છે કે તેઓ

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલેશીયા લીમીટેડ

સ્થાપના ૧૮૬૯ વિક્ટોરીયા, ઓસ્ટ્રેલીયા

— ના —

પ્રતિનીધી નિમાયા છે

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલનો જીંદગીનો વિમો એ ખરી બાંયધરી છે.

વધુ વિગત માટે લખો યા મળો:

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ, — ડરબન.

બોકસ ૪૭૬,
ટેલીગ્રામ—કેબલ "સોરાબટેમ"

ટેલીફોન: ૪૭૮૮૮
૪૭૪૫૩

Printed And Published by Mrs. Sushila Gandhi, International Printing Press, (Phoenix) Private Bag, Durban, Natal.